

EL MUNADIL

ırak
kürt hareketi
ve
ırak
komünist partisi

Institut kurde de Paris

★ KÖZ YAYINLARI

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

Birinci Baskı : Eylül 1976

KÖZ YAYINLARI

Çatalçeşme Sok. Üretmen Han, 405
P.K. 40, Beyazıt, İSTANBUL

Institut Kurde de Paris

Dizgi - Baskı Kardeş Matbaası
Kapak Baskı : Kelebek Matbaası

Irak Kürt Hareketi
ve
Irak Komünist Partisi
(Bir İhanet Tarihi)

EI MUNADİL

Çeviren :
Şadi Ozansu

★ KÖZ YAYINLARI

Institut Kurde de Paris

İÇİNDEKİLER

Önsöz	9
Giriş	15
Liderlik Bunalımı	16
1. Milli Kongre'den 2. Parti Konferansına	19
Milli Yasa ve Kürt Meselesi	22
Bassim Programı	24
Temmuz 1958'den Şubat 1963'e :	
Karşıklık ve İhanet	25
8 Şubat 1963'e kadar İKP ve Kürt Devrimi	28
1963 Gerici Darbesi	31
• Merkez Komitesi Hizbi	33
Merkez Komutanlığı Hizbi	35
Merkez Komutanlığı Hizbi'nin Pratiği	39
Devrimci Marxistler ve Kürt Meselesi	43

EKLER

11 Mart 1970 Deklerasyonu'nun metni	47
Baas (Arap Dirilişi Sosyalist Partisi)	
Anayasası	57
ABD - Irak Ticaretinde Dramatik Değişme	69

Institut kurde de Paris

Elinizdeki kitapçık Irak'da Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi'nin Barzani yönetiminde yenilgiye uğramasından önce yazılmıştır. Çalışmanın boyutları özellikle Irak Komünist Partisi'nin Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi karşısındaki ihanete varan tutumu ile sınırlı olduğundan Irak'da sorunun irdelenmesinde anahtar rolü oynayan Baas İktidarının yapısı üzerinde durulmamaktadır. Bonapartist olarak nitelenen bu iktidar değişik siyasal çizgiler tarafından farklı değerlendirmelere uğradığından ittifaklar politikasında da farklı tutumlar takınılmıştır. Eğer Baas gerçekten KP'nin iddia ettiği gibi ilerici, yurtsever (!) ve anti-emperyalist ise Kürt hareketinin konumu oldukça olumsuz bir içeriğe sahip olacaktır. Ulusal sorunda hareketin meşruluğu demokratik oluşu ile belirlenir. Yukarki şık kabul edildiğinde gerici ve emperyalizmin güdümünde bir hareketle karşı karşıyayız demektir.

Baas ve benzeri Arap partilerinin oluşum ve gelişimleri üzerinde daha önce durulmuştu.(*). Yine de bunu pekiştirmek amacıyla Amerikan İş adamları dergisinden Amerikanın Irak'daki yatırımlarını konu edinen bir yazıyı kitaba eklemeyi uygun bulduk. Veriler Irak'ın da kendine benzer diğer iktidarlar gibi kısa zamanda Emperyalizmle açık flörte geçeceğini göstermektedir. Kaldı ki, yine ekde bulacağınız Baas Anayasası da demokrasiyle bu parti arasındaki ilişkiyi ve Parti'nin şovenliğini açıkça kanıtlamak-

(*) Arap Dünyasında Milliyetçilik ve Sınıf Mücadelesi;
Ahmet el Kudsi.

tadır. 1970 Deklerasyon'u. metinde sık sık sözü edilmekte olduğundan bunun da kitaba eklenmesinde yarar gördük.

Son olarak şunu söyleyebiliriz ki bu çalışma bugün için tarihsel bir anlam taşıyor. Irak'da Kürt Ulusal Kurtuluş savaşçıları sindirilmiştir ama Kürt ulusu yok edilmediğine göre sorun çözümlenmemiştir ve kitapçıkda sözü edilen etmenler değişsin ya da değişmesin anılar henüz oldukça canlıdır.

Institut kurde de Paris

ÖNSÖZ

Kuzey Irak'ta, Molla Mustafa Barzani'nin kişiliğinin çevresinde örgütlenmiş olan Kürt Demokrat Partisince (KDP) yönetilen Kürt Kurtuluş Hareketinin silahlı kuvvetleriyle Bağdat Baas Partisi rejiminin silahlı kuvvetleri arasında iç savaş bir kez daha patlak verdi. Savaşın nedeni, Kürtlerin özerkliklerini «garanti altına alan» maddeleri de içeren 11 mart 1970 tarihli anlaşmanın uygulanmasının Bağdat hükümeti tarafından reddedilmesi idi. Bu yeni iç savaş, Birinci Dünya Savaşının hemen sonrasında Arap dünyasının emperyalizm tarafından bölünmesine kadar uzanan bir olaylar zincirinde yerini bulmaktadır.

Bununla birlikte, bu son patlamanın benzersiz bir yanı da var: Kürtlere karşı ilk saldırı, Irak Komünist Partisinin (IKP) Merkez Komitesi fraksiyonu tarafından yürütülmüştür. Burada, bir komünist partisinin acıklı kalıntıları «Milli Birlik» bayrağı altında hareket ederek, Baas Partisinin Iraklı kanadı (Baas Partisi ki, 1963 ve 1968'de Irak Komünist Partisini kırıp geçiren partidir) ile birleşmiş ve Irak burjuvazisinin Kürt halkına karşı bir soykırım savaşı ilân etmesine yol açmıştır. Tarihin bu cilvesi üç önemli soruyu ortaya çıkarmaktadır.

Birincisi, Orta-Doğu'da milli mesele son derece karmaşıktır. Orta-Doğu'daki milli meselenin devrim-

ci çözümlü sadece emperyalizme ve siyonizme karşı verilecek amansız bir mücadeleyi değil, ama bununla aynı zamanda ve iç içe geçmiş bir biçimde Arap milliyetçiliğine karşı da bir mücadeleyi gerektirmektedir. Irak'taki Kürt'lerin mücadelesine nasıl yansımaktadır bu durum?

Kürdistan 5000 yıldır Kürt halkının —bölgenin en eski halklarından biridir bu— yaşadığı Batı Asyanın dağlık bir bölgesidir. Birinci dünya savaşından sonra, bütün Arap Doğusu gibi, Kürdistan da emperyalizm tarafından bölündü. Kürt nüfusu (...) (o sıralar 2 milyon kişilik bir Kürt nüfusuna sahipti), İran (2 milyon), Irak (1 milyon) ve Suriye (1,5 milyon) arasında dağıtıldı. Böylece, bu parçalanmış ve boyundurluk altına alınmış halkın milli bağımsızlık meselesi Kürt devriminin demokratik bir görevi durumuna geliyordu.

Bölünmüş Kürdistan yarım yüzyılı aşan bir süre boyunca genel olarak feodal, kentli burjuva ve aşiret yönetimlerin öncülüğünde sürekli silahlı ayaklanmalara sahne oldu. Suriye ve Irak dışında devlet yapılarının hızlı merkezleşmesi Kürt savaşçılarının vahşice katledilmesine ve Kürt kurtuluş hareketinin geçici olarak silinmesine yolaçtı. 1946 yılında İran Kürdistan'ında kısa ömürlü Mehabad Cumhuriyetinin kurulmasını İran devletinin örgütlemiş olduğu en rezilâne katliamlardan biri izledi. Irak'ta ise durum daha farklıydı. Kürt nüfusunun görece büyüklüğü (Irak'ın toplam nüfusunun yüzde 25'ini oluşturuyordu), Kürt'lerin örgütlenme düzeyinin yüksekliği, Irak Kürdistan'ının son derece dağlık bölgeleri ve uzun bir siyasi kararsızlık dönemi, değişik Irak rejimlerini Kürt devrimini tasfiye etmek amacını taşıyan çeşitli girişimlerde açmaza sürükledi.

Arap Doğusu'nun bu bölümünde milli meselenin karmaşıklığı, parçalanmış Kürdistan'ın emperyalizmin bir başka sun'i yaratığı ile kısmen iç içe geçmiş olmasının bir sonucudur. Emperyalizmin bu sun'i yaratığı, Irak devletinin kendisidir. Böylece, Irak toplumunun sınıf mücadelesi, kendisini bölmüş olan emperyalizme ve siyonizme karşı Arap dünyasını yeniden birleştirmeye yönelirken, Kürt milli kurtuluş hareketi de, objektif olarak, Irak devletinden ayrılmak için mücadele ediyordu.

Ancak Irak burjuvazisi Kürdistan'daki zengin petrol kuyularının ve tarım alanlarının elinden çıkmasına izin veremezdi. Bu durum karşısında Irak burjuvazisinin temel meselesi, Irak'taki sınıf mücadelesini nasıl yolundan saptıracağı ve aynı zamanda, nasıl Irak'taki Arap kitlelerini Kürt devrimine karşı muhalefete sürükleyebileceği oldu. Böylelikle hem Kürt kurtuluş hareketine darbeler indirilecek, hem de Kürt hareketinde çok güçlü bir potansiyele sahip bir müttefik bulan Arap kitlelerinin mücadelesi zayıflatacaktı.

Irak burjuvazisinin bu yoldaki ilk işi Irak'lı kitleleri arap milliyetçiliği ideolojisinin (Baasçı şekliyle) peşine takarak harekete geçirmek oldu. Bu ideoloji, Arap kitlelerine kendi ilerici tutkuları olan Arap ulusunun birliğini sağlayacakmış gibi görünüyordu. Arap devrimcileri, Irak burjuvazisinin bu mesele ile ilgili projelerini baltalamak için, gerçekte emperyalizme ve siyonizme karşı esaslı bir mücadele yoluyla Arap dünyasını birleştirmekten aciz kalanların, bizzat bu tür burjuva eylem ve görüşlerinin taraftarları olduklarını göstermelidirler. Irak'taki Arap burjuvazisi, elindeki bütün ideolojik silahları, Arap ve Kürt halklarının önündeki demokratik görevleri sadece ger-

çekleştirmekle kalmayıp, aynı zamanda bunları aşabilecek tek güç olan Arap ve Kürt işçi ve köylülerinin birliğine karşı doğultmuştur.

Fakat, tarihsel olarak zorunlu olan bu birlik, ancak Kürt halkına uygulanan baskıya ve bu baskıyı haklı göstermeye çalışan ideolojiye, yani Arap milliyetçiliğine karşı verilecek uzlaşmaz bir mücadele temeli üzerinde gerçekleşebilir. Bu mücadelede, Arap devrimcileri, Kürt ulusunun Irak devletinden ayrılma hakkı da dahil olmak üzere kendi kaderini tayin etme hakkını, sözleriyle ve eylemleriyle desteklemelidir. Arap devrimcileri böylelikle, hem Arap burjuvazisinin tasarılarına karşı koymak hem de Kürt devrimcileriyle bağlar kurarak Kürt feodal ve burjuva yöneticilerinin Kürt kitleleri üzerindeki hegemonyasının temelini mayınlanmasına yardımcı olmak imkânını elde edeceklerdir.

Irak'ta cereyan eden iç savaşın ortaya çıkardığı **ikinci** önemli sorun da Arap Doğusu'ndaki komünist hareketin geleneksel yönetimlerinin birbirine sıkışıkya bağlı olan bu süreçleri anlamakta gösterdikleri başarısızlıktır. 1934 yılında kurulmuş olan Irak Komünist Partisi; Mısır, Lübnan ve Suriye (Filistin dahil)'deki kardeş partilerine oranla 1940 yıllarından itibaren siyasi hayatta çok daha önemli bir rol oynamıştır. Bu parti, 1930 yılında Britanya emperyalizmi tarafından Irak'a yerleştirilmiş bulunan Haşimi monarşisi döneminde ciddi zorluklara rağmen yeraltı çalışmasıyla varlığını sürdürebilmiş bir partidir. 1958 yılında monarşinin devrilip yerine Irak Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte İKP işçi sınıfı, köylüler ve öğrenciler üzerinde belirleyici bir etkinliğe sahip oldu. Aynı şekilde, belli bir dönem için özellikle Kürdistan'da Kürt Demokratik Parti'sinin yerini almayı

ve Kürt militanlar için temel bir çekim alanı haline gelerek aynı belirleyici etkinliği onların üzerinde de sağlamayı başardı. Ama daha sonra, 1961 Kürt başkaldırmasında, rejimi destekleyince bu durumunu elinden kaçırdı. Şimdi ise daha da ileri giderek bugüne kadar Kürt halkına karşı yürütülmüş en barbar savaşlardan birini açtı.

1967 yılında IKP, Merkez Komitesi fraksiyonu diye anılan Moskova yanlısı reformist bir kanatla, Merkez Komutanlığı fraksiyonu olarak adlandırılan devrimci görüşlere sahip, bir akıma ayrıldı. Ancak devrimci olan akım Stalinci geçmişle bağlarını kesin olarak koparamadığından kendiliğindencilığe ve Maoizme kurban gitti. Merkez Komitesi hizbi Baas'çı «Milli Birlik» hükümetine girerken, Merkez Komutanlığı hizbi ise Kürt hareketinin burjuva liderliği karşısında kuyrukçu bir tavır almaya başladı.

Aşağıda yayınladığımız makale bu olayların tarihini ayrıntılı olarak incelemektedir. Burada şunun altını çizmek yetecektir: Gerek Irak gerek Kürt burjuvazileri karşısındaki teslimiyeti şüphesiz çok miktarda özürücü teorik kılıflar izledi. IKP gibi tarihsel öneme sahip bir partinin durumunda böylesi bir özür, Kürt ve Iraklı devrimcilerin bilinçleri üzerinde güçlü bir baskı yaratmaktadır. Böylece, IKP'nin Kürt meselesi ile ilgili teori ve pratiğinin etkin bir biçimde eleştirilmesi, Arap dünyasında devrimci-marxist bir liderliğin kurulması için verilen mücadelede önemli bir öğedir.

Son olarak, yeni iç savaşın ortaya çıkardığı **üçüncü** sorun da bundan önceki iki sorundan kaynaklanmaktadır. Barzani'nin toprak sahipleri kılığı, Kürt hareketi üzerindeki hegemonyasını büyük ölçüde IKP'nin politikasına borçludur. Bu, aşağıdaki ya-

zıda açıkça gösterilmektedir. Değişik Kürt ayaklanmalarının başarısızlığı Barzani yönetiminin karakterine sıkı sıkıya bağlıdır. Barzani yönetimi kendi sınıf çıkarlarından ötürü Arap devrim güçleriyle bütünleşmeye karşı çıkmaktadır. Oysa, Kürdistan'ın kurtuluşu için bu güçlerin de ortak mücadeleye katılmaları bir zorunluluktur. Barzani'nin Amerika ve İsrail'e, kendisine askeri yardım yapmaları çağrısında bulunan son beyanatları ve ileride kurulacak Hür Kürdistan'da Amerikan petrol şirketlerine sağlamaya söz verdiği tavizler bunu açıkça göstermektedir. Böylelikle Kürdistan'da şimdi patlak veren isyan bir kere daha başarısızlığa itilmiş olacaktır. Bu olmasa bile, en azından ileride yeni saldırılara zemin hazırlayabilecek yeni uzlaşmalarla son bulacaktır. Arap ve Kürt kitleleri kendi yönetimlerinin hatalarını kanlarıyla ödeyeceklerdir.

Irak Komünist Partisinin Kürt hareketine karşı tavrını ayrıntılı olarak tahlil eden aşağıdaki yazı ilk olarak iki bölüm halinde 1973 yılı ekim, kasım ve aralık aylarında **El Munadil** (Militan) gazetesinde yayınlamıştır.

GİRİŞ

1945 yılı ağustosunda, Irak Kürdistan'ında (Barzan bölgesinde) Molla Mustafa Barzani yönetimindeki silahlı mücadele hareketinin ortaya çıkmasından iki yıl sonra, El Habanya ve Kerkük'te üslenmiş olan İngiliz Hava Kuvvetlerinin de desteğini alan Irak hükümeti Kürt devrim merkezlerine karşı saldırıya geçti. Çok sayıda küçük şehir ve yüzlerce kasaba yıkıldı. Hemen bütün Kürdistan'a karşı bir abluka uygulandı. Bu barbarca saldırı karşısında çıkan çatışmada önemli sayıdaki Kürt «önderleri»nin —toprak sahibi ve ağa olan önderler de dahil olmak üzere— hareketten ayrılarak kısa zamanda aktif olarak merkezi hükümetin saflarına katılması üzerine, Kürt devrimcileri Kürdistan'ın İran bölgesine kadar çekilmek ve o sıralar hâlâ Sovyet ordularının konaklamakta oldukları bölgelerde toplanmak zorunda kaldılar. Böylece 22 ocak 1946'da Kürdistan Demokratik Cumhuriyeti (Mehabad Cumhuriyeti) kurulmuş oldu. Fakat daha sonra Postdam anlaşması gereğince Sovyet kıtalarının geri çekilmesi üzerine, İran orduları müdahale ettiler ve yalnız başına bırakılmış genç Cumhuriyeti 15 aralık 1946'da ezdiler.

Kürt devrimi, Barzani ayaklanmasının yenilgiye uğraması ile birlikte, Kürt Kurtuluş Hareketi içerisindeki mülk sahibi sınıfların hegemonyası altında sür-

müş olan uzun bir gelişme evresini de tamamlamış oluyordu. Bu yönetim, milliyetçi devrimci bir programı ortaya koymaktan aciz kaldığı gibi, Kürt kitlelerinin hareketini de kendi sınıf çıkarları doğrultusunda kullanmıştır. Sürekli aşiret çatışmaları ve mücadeleleri, hareketin enerjisini tüketmekte ve çok zaman Bağdat rejimine Kürdistan'daki köylülerin devrimci ayaklanmalarını tecrit ederek bu hareketleri sınırlı mahalli bir çerçevede tutabilme imkânını vermektedir.

Kürt devriminin bu döneminde devrimci ayaklanmaların temel kaynağını kırlar meydana getirdiği için bu durum özellikle önemli oluyordu. Hareketin gelişiminin yönlendirilmesinde aşiret ve aile ilişkilerinin tayin edici rol oynaması, kendileri de din adamları ve dini çevrelerce desteklenmekte olan mevcut liderliklerin hegemonyasının artmasını sağladı. Barzani ayaklanmasının yenilgiye uğraması Kürt devriminin sonunu belirlemekle birlikte, Irak Kürdistan'ında gelişen 16 yıla yakın bir görece sükûnet dönemi boyunca yeni imkânların doğmasına da yolaçtı. İşte bu geçiş dönemi sırasındadır ki, objektif şartlar kristalize olmaya ve 1961 baharında yeni Kürt ayaklanmasının başını çekecek olan kadrolar oluşmaya başlamıştır.

LİDERLİK BUNALIMI

Kürdistan'ın bölünmesinden sonra İran, (...), Irak, ve Suriye hâkim sınıflarının herbiri İngiliz ve Fransız emperyalizmlerinin de yardımıyla Kürdistan'ın çeşitli bölgelerini ekonomik ve politik olarak kendi

devlet yapılarına bağlamaya çalıştılar. Bu bütünleş-tirme süreci, hava hücumlarından milli asimilasyo-na (İrânlılaştırma, Araplaştırma vb.) kadar varan de-ğişik biçimler aldı. Bu sürecin temel hedefi, bölgenin kaynaklarının ve iş-gücünün emperyalist talanını da-ha iyi örgütlemek amacıyla Kürdistan ekonomisinin dünya pazarına bağlanmasını ve bütünleştirilmesini sağlamaktı.

Irak Kürdistan'ının bütünleştirilme sürecine İn-giliz emperyalizmi çok özel bir dikkatle eğildi, çün-kü Kürdistan önemli petrol yataklarına sahipti (Ker-kük'te, Khanakain'de ve Ain Zalah'da). Belli başlı Kürt şehirleri, demiryolları ve şehirler ağı ile merkezî ve güney Irak'a bağlanmıştır. Bu ağın bir alt-kesimi, Kürt kırsal alanlarını —ki buralarda tütün, buğday, meyve ve hayvansal besinlerin büyük bir bölümü ye-tiştirilmektedir— ticaret merkezlerine bağlama işini görüyordu. Bu sıralarda onbinlerce Kürt köylüsü ufak topraklarından oldular ki, bu da Kürt aşiret reisleri-nin ve ağalarının egemenliğini güçlendirdi. Bağdat rejimi, bu süreçle kendine politik ve sosyal bir ta-ban kazanarak Kürt kırsal alanlarının sürekli tala-nını garanti altına almayı amaçlıyordu.

Üretim tarzında meydana gelen bu önemli de-ğişiklikler Kürt toplumunda şiddetli alt-üstölüşleri da birlikte getirdi. Geleneksel sosyo-ekonomik formas-yonların yıkılmaya başlaması, yüzbinlerce yoksullaş-mış köylü ve proletarya ile doğal olarak bürokratik burjuva devleti tarafından desteklenen bir avuç feo-dal toprak sahibi ve büyük tüccar arasındaki çelişki-yi yoğunlaştıran yeni bir sınıf yapısını doğurmaya başladı. Kürdistan'da eşitsiz ve bileşik gelişim sü-reci böyle geliyordu. Nitekim, bir yanda onbinlerce işçi istihdam eden Baba Kurkur, Jambur ve El Wand'

daki petrol tesislerinde en modern sanayi birimleri kuruluyor, hizmet ve haberleşme sektörleri geliyor, bir yandan da «doğal» tarım ekonomisi ile geleneksel zanaat ekonomisi varlığını sürdürüyordu. Öyle ki; bazı tarlalarda geleneksel kağrı kullanılırken, bu tarlaların hemen yanındaki tarlalarda son model traktörler ve tarımsal teknik alanına girmiş en yeni araçlar boy gösteriyordu.

Bu yapısal değişikliklerin en önemli sonuçlarından biri köyden kente doğru büyük göç oldu. Kürt kentlerinin nüfusu 10 yıl içerisinde iki katına yükseldi. Kürt kentleri zaten 1930 yıllarından itibaren gerek millî mücadelelerde gerek sınıf mücadelesinde önemli rol oynamaya başlamış bulunuyordu. 6 Eylül 1930'da Süleymaniye'deki ayaklanma bunun bir örneğidir. 30'lu yılların ortalarında öğrenciler, zanaatkârlar ve kent proletaryası arasındaki politik ve entellektüel gruplaşmalardan doğan bir kentsel liderlik, aşiret ve dini çevrelerin liderliklerinin yanısıra boy göstermeye başladı. Ancak bu grupların devrimci Kürt hareketi üzerindeki gerçek etkinliği 40 yıllarının başlarında kendini göstermeye başlayabildi. Bu etkinlik o sıralar alternatif bir çekim alanı haline gelen Kürt Demokrat Partisi'nin (KDP) kurulmasıyla kendini açıkça yansıttı.

Burjuva-feodâl partilerin yanısıra kültürel ve sosyal örgütler biçimini alan küçük gruplar da entellektüellerin arasında ortaya çıkmaya başladılar. Devrimci yöneticilerin ilk tabakası bu çevre içerisinden çıktı. Dahası, 30 yıllarının ortasında, özellikle 1936'daki Bekr. Sıdkı darbesinden sonra Irak'ı etkisi altına alan genel radikalleşme Kürdistan devrimci hareketinin liderliğinin bunalımını daha da derinleştirdi.

Irak Komünist Partisi (IKP), 1934 yılında kurul-

du. Çok sayıda Kürt militan partinin saflarını doldurdu ve daha sonra da, gelişmesinde, önemli rol oynadı. Şehirlerde Kürt gençliği genel olarak IKP'ye bağlandı ve 40'lı yıllarda mahalli komünist seksiyonların en güçlüleri, hepsi de Kürt kentleri olan Erbil, Süleymaniye, Rawanduz'du. Ancak IKP'nin Kürt milli meselesi karşısındaki tavrı, Irak Komünist Partisini, Kürtlerin üzerindeki çifte baskıya (Milli ve sosyal baskı) karşı mücadele edebilecek yetenekte bir örgüt olarak görmüş olan geniş Kürt kitlelerinin önemli bir bölümünü hayal kırıklığına uğrattı.

1. MİLLİ KONGRE'DEN 2. PARTİ KONFERANSINA

IKP'nin 1945 yılında yapılan 1. Milli Kongre'sinde Kürt meselesi ile ilgili tavrı daha da pekiştirildi. Bu andan itibaren Irak Komünist Partisi'nin bütün tavırları, Yusuf Salman (Fahd) tarafından işlenmiş olan sözde Milli Yasa tarafından tanımlanan çerçeve içerisinde kaldı. Daha sonra, zaman zaman kabul edilen teorik yenilikler hep ilk Yasa'ya sadık kalınarak yapıldı. Bu yasanın temel noktası, Stalin'in millet tanımına girmediği gerekçesiyle bir Kürt milletinin varlığının inkârıydı.

Bu tanıma göre Kürdistan'ın sun'i bölünüşü ülkenin çeşitli bölgelerini sosyal ve politik olarak birbirinden farklılaştırmıştı. İşte bundan dolayı da, bu sun'i gelişme, «nitelikçe yeni bir durum yaratarak Kürt meselesinin tabiatını» değiştirmiş bulunmaktaydı... «Bölünmeden önce, ve özellikle hemen birinci dünya savaşından sonra, Kürt Kurtuluş Hareketi bütün Kürdistan'ı kapsayan bir Kürt devleti talebini ön

planda tutmaktaydı.» (Kürt Milli Meselesi, Macit Abdül Rudha, IKP Merkez Komitesi üyesi). Şimdi ise, Kürdistan'ın emperyalizm tarafından bölünmesiyle birlikte «bir Kürt devleti sloganını, Kürdistan'ın bütününde, hatta bir bölümünde bile gerçekleştirilebilecek, doğrudan ve pratik bir öneri olarak öne sürme imkânı kalmamıştır.»

Oysa, gerçekte, Kürt milletinin İngiliz-Fransız emperyalizmi tarafından sun'î bölünmesi, Kürt milletinin varlığını hiçbir şekilde ortadan kaldırmadı. Tam tersine, bu bölünme Kürt kitlelerini dürttü ve onların sınıf bilinciyle milli bilincinin seviyesini yükseltti. Nitekim bunun sonucunda Kürt'ler —özellikle köylüler— emperyalist harekâta karşı dirençle karşı koydular. Kürdistan, esas olarak milli ve sosyal bilincin yüksekliği sayesinde, XX. yüzyılın başlarından itibaren sürekli olarak bir dizi devrimci ayaklanmaya sahne oldu. Emperyalistler ve onların ajanları birçok milleti bölmeyi ve bu bölünmeleri perçinlemeyi başardılar, ancak Kürdistan'ın bölünmesi gerçekleşmedi. Kürdistan'ın değişik bölgelerinin birbiriyle sürekli sosyal ve ekonomik ilişki içinde olması ve Arap, (...) ve İran burjuvazilerinin, Kürt çobanlarıyla çiftçilerinin kendi devletlerinin sınırlarını devamlı olarak aşmasını önleyememeleri, Kürdistan'ın bölünmediğini göstermektedir. Kürt halkının bölünmeye karşı aldığı kahramanca tavır, şüphesiz, kendisini birleştiren derin ortak çıkara dayalıdır. Ayrıca, Kürdistan'ın coğrafi konumu da, emperyalizm tarafından başlatılmış olan parçalama dinamiğine karşı iyi bir engel yaratmaktadır. IKP, Kürdistan'ı, hırsızlarca çoktan çalınmış ve paylaşılmış bir ganimet olarak görmekte ve Birleşmiş Kürt Devleti talebinde ifade edilen Kürdistan'ın birliğinden vazgeçmelerini istemektedir Kürt-

lerden. Bütün bunlar, «yıllar geçtikçe nitelikçe yeni bir durum, Kürdistan'ın değişik bölgelerindeki Kürt halkıyla bu bölgelerde yaşayan milletler arasında daha farklı bağlar (ekonomik, politik ve sosyal) yaratıldığı» iddia edilen «nitel olarak yeni bir duruma» dayandırılmaktadır.» (Macit Abdül Rudha)

Bu sosyal ve ekonomik bağları inkâr etmek değil söz konusu olan. Ancak bu bağlar son derece zayıftır ve hâkim sınıflar da Kürdistan'ın «kendi paylarına düşen» parçasını kendi ülkelerinin ekonomilerine aşimile edebilecek kadar güçlü değildirler. Üstelik İKP'nin sözünü ettiği türden bağların gelişmesi de, bu «komünist»lerin önerilerini hiçbir şekilde açıklamamaktadır. Ne zamandan beri devrimci-marksistler, ezen ve ezilen milletler arasındaki politik, ekonomik ve sosyal ilişkilerin ezilenlerin kendi kaderlerini tayin hakkında ifadesini bulan milli haklarını ortadan kaldırdığını söylemektedirler?

Çarlık Rusya'sı, dört uzun asır boyunca, kendi emperyalist boyunduruğu altında acı çeken milletlerle bu tür ilişkiler sürdürebilmeyi başarmıştır. Ama Bolşevik Partisi bu «çeşitli bağlar»ı, zorla ilhakı haklı gösterecek özürler olarak kabul etmemiştir. Bolşevikler, Çarlığın korkunç ağırlığı altında acı çeken bütün milletler için-toptan ayrılma hakkı da dahil olmak üzere-kendi kaderini tayin etme talebini getirmişlerdir.

Dünya pazarı ve kapitalist sistem çerçevesi içerisinde, bu tür ilişkilerin varlığı kaçınılmaz hale gelmiştir. Ve işte tam bu yüzdendir ki, günümüzde kaçınılmaz olarak ortaya çıkan bu tür ilişkiler bütün milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkını inkâr ettirebilecek bir gerekçe olarak gösterilemez.

Kürdistan'da iktidarı ellerinde tutan milli burjuvazilerin bugüne kadar başarmış oldukları şey, Kürdistan'ı soymak ve talan etmek olmuştur. Ekonomik ilişkiler, yüzlerce kasaba ile küçük kentin yıkılması ve yoksul köylülerin tarlalarının yakılması anlamına gelmiştir. Sosyal ilişkiler ise nüfusun önemli bir bölümünün yokedilmesini, okuma-yazma öğrenebilmenin büyük ölçüde ortadan kaldırılmasını ve bunlara bağlı olarak da yüzlerce ihtiyarın ve çocuğun sakat bırakılmasını getirmiştir. Bu durumda Stalinistlerin tavrının gerçek anlamı, hâkim sınıfları, Kürt'leri asimile etmeye çalışmış olmaktan başka birşey değildir!

MİLLİ YASA (CHARTE) VE KÜRT MESELESİ

«Kürt milli azınlığı için olduğu kadar, Türkmenler, Ermeniler ve Yezidîler gibi azınlıkların da gerçek hak eşitliğine kavuşmaları için mücadele ediyoruz.» (IKP'nin Tüzüğü'nün 10. maddesi — 1945).

IKP gerçekten bütün milli azınlıkların eşit haklara kavuşmasından yana mıdır? IKP'nin resmi yeraltı gazetesi **El Kaida**'nın 1945 yılı Kasım sayısında, bu sözü edilen haklar, çok karışık ve bulanık bir biçimde açıklanmıştır: «Kürt'lerin milli hakları meselesi üzerine tavrımız nedir? Biz **bütün** özgürlükler için mücadele ediyoruz, örgütlenme özgürlüğü için, demokratik hayat özgürlüğü için, bir demokratik devlet cihazı ve rejim özgürlüğü için... Eğitimi **herkese** yaymak ve **bütün Irak**'lılar arasında mutlak eşitliği sağlamak için mücadele ediyoruz. Kısacası, Kürt'lerin mutluluğu (!) için mücadele ediyoruz. Emekçi kitleler, Kürt halkının ve Irak emekçi kitlelerinin çıkarları

doğrultusunda, birlikte kalmak veya ayrılmak tercihini ifade etmeye izin veren örgütlere sahiptirler... Ama, Kürt'lerin Irak devletinden ayrılması yolundaki talep tamamen yanlıştır. Bu talep Kürt kitlelerinin hiçbir şekilde yararına değildir.»

Eğer Kürt'lerin Irak burjuva devletinden ayrılma hakkı tamamen yanlış ve gerici bir talep olarak değerlendiriliyorsa, o taktirde, gerçek hak eşitliği konusunda, herkese örgürlük ve Kürt halkının kendisini ifade etmesine imkân verecek olan «gerekli örgütler» konusunda çekilen nutukların tamamen boş ve anlamsız olduğu açıktır. Devrimci Marksistler, ayrılmayı cân-ı gönülden arzulamazlar, ama bir halkın kendi kaderini tayin hakkını —ayrılma hakkı da dahil olmak üzere— reddeden burjuva şovenlerinin yanında hiçbir zaman yer almazlar.

IKP El Kaida'da Kürt meselesiyle ilgili tavrını sergilerken Barazan ve Mazoori Bala bölgelerindeki küçük Kürt şehirleri ve yüzlerce Kürt kasabasının harabeleri üzerinden dumanlar daha tütmeye devam ediyordu. Ve bu olayın üzerinden henüz birkaç ay geçmeden Kerkük'teki petrol kumpanyasına karşı Kürt, Arap ve Türk işçileri devrimci bir mücadele açtılar. Bu mücadele, Irak Petrol Şirketi işçilerinin greviyle doruk noktasına ulaştı ve emekçi kitlelerin Kawarbaghi'de vahşi bir şekilde katledilmesiyle son buldu. Kawarbaghi'de, Arap, Kürt ve Türk işçileri burjuva devlete karşı koymak için elele vermişlerdi. İşte gerçek birlik! Bu birlik, Irak devletinin kalkını arkasında değil, devrimci mücadelenin alanı üzerinde geliyor. IKP'nin tezlerindeki trajik istihza, bunların, Merkez Komitesi üyelerinin çoğunluğunun Kürt'

lerden meydana geldiği 1949 - 1951 yıllarında geliştirilmiş olmasıydı.

BASSİM PROGRAMI

1953'te, İKP sekreteri Baha El Din Nuri, daha sonra «Bassim» programı olarak adlandırılan bir program taslağı sundu. Nuri, bu programda Kürt meselesine yanlızsız marksist-leninist bir yaklaşımla eğiliyordu. Program, ayrılma hakkı da dahil olmak üzere Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını tanıyordu. Baha El Din Nuri'nin hazırladığı program İKP içerisinde hızla yenilgiye uğratıldı. Ancak programın kısa süreli varlığı, Kürdistan'da bazı komünist örgütlerin gelişmesine yardımcı oldu.

İKP'nin 1956 yılında yapılan ikinci konferansında Kürt meselesiyle ilgili eski Stalinist tavır yeniden kabul edildi. Yeni bir talep ortaya atıldı: «İrak devletinin bağrında Irak Kürdistan'ı için özerklik». Ancak, bu bile, Parti'nin o günkü ve daha sonraki politik faaliyetleri ile tavırlarında ciddi bir uygulama alanı bulamadı. Gerçekte, bütün propaganda ve ajitasyon çalışması Milli Yasa'nın 10. maddesinde vurgulanmış olan milli mesele üzerindeki eski yanlış anlayışla sınırlanmıştı.

Bassim programına oranla meydana gelen bu mutlak gerileyiş, Kürt komünist örgütleri için ciddi sonuçlar doğurdu. Nitekim, bu örgütler gerek iç-örgütlenmelerinde gerekse kitle çalışmaları düzeyinde elle tutulabilecek başarılar elde edemediler. Ancak, 14. temmuz 1958 devrim-darbesi yeni bir dönemi açıyordu.

TEMMUZ 1958'DEN — ŞUBAT 1963'E : KARIŞIKLIK VE İHANET

1958 Temmuzundan hemen önceki iki yıl Kürt komünistleri için tam bir karışıklık dönemiydi. Kitlelerden koptuğu ölçüde İKP'nin içindeki bunalım da derinleşmeye başladı. Bu genel durum, 50 yıllarının ortalarında birçok komünist kuruluşu KDP'ye girmeye sevketti. Dahası, umutsuzluğa kapılan en iyi Kürt militanlarının önemli bir bölümü devrimci hareketi terkettiler. İKP'nin elinde, bütün Kürdistan'da, birçok Kürt kentine dağılmış vaziyette bulunan bir grup militandan başka kimse kalmamıştı.

1958 temmuzunda Cumhuriyet'in kurulmasını izleyen fevkalade kitle ayaklanması, İKP'nin eski popüleritesini az de olsa yeniden kazanmasına ve Kürdistan'da önemli mevziler elde etmesine yolaçtı. Böylece, Partinin bu bölgelerdeki gücü yeniden arttı. Bu alt üst oluşlar ve değişiklikler sınıf mücadelesini keskinleştirerek hızlandırdı ve Demokrat Parti'nin önemli sayıdaki dostu, taraftarı ve üyesi hâkim sınıfların saflarında yer almaya başladı. Güçler dengesinde meydana gelen değişiklik, KDP'nin aleyhine olarak İKP'nin kuvvetlenmesini sağladı. 1959 kışında, binlerce yoksul köylü ve şehir proleterleri Komünist militanların yönetiminde Kala'at Durzah bölgesinde feodal beylerden Salim Ağa ve Raşit Lolan yönetimindeki bir ayaklanmayı ezdiler. Bu devrimci tutum KDP'nin etkinliğini zayıflatırken İKP'ye yeni imkânlar açmış oldu.

Ancak bu gelişmeler fazla uzun sürmedi. Anti-kürt bir politika izleyen bonopartist rejime İKP'nin sunduğu destek, mevcut dinamiği KDP lehine deyiş-

tiriverdi. IKP'nin, Kâsım'ın burjuva rejimi ile ittifak ettiğini gören kitleler ve partinin oportünist çizgisini değiştirmeyi başaramayan yüzlerce komünist militan bir kere daha IKP'ye sırtlarını çevirdiler. Bu unsurlar, 1958 - 59 Irak «Kızıl Kışı»nda elde edilen kazançları savunmak için mücadele etmeye başladılar. İşte tam bu dönem boyunca, Kürt kitlelerini, elde etmiş oldukları sosyal ve demokratik mevzilerden yoksun kılmak isteyen rejime karşı kararlı bir direnç gösterdiği ölçüde, KDP yeniden eski etkinliğini kazanma yoluna girdi.

14 temmuz 1958 hükümet darbesinden hemen iki hafta sonra yayınlanan Irak geçici anayasasının üçüncü maddesi şöyle demektedir: «Araplar ve Kürt'ler bu ülkenin ortağıdır.» Komünist Partisi, bu maddeyi, Kürt halkının özerkliğininin uygulanmasına kadar varacak elle tutulur bir politika olarak gördü ve olumlu karşıladı. 58/59 kışındaki kitle ayaklanmaları sırasında, burjuva rejimi, Kürt kitlelerini kendine çekmek istedi, ancak 1959 yazında gerici güçlerin iktidara gelmesiyle birlikte Kürt'lerin elde etmiş oldukları bütün milli ve sosyal kazançları sınırlamaya çalıştı. Bonapartist rejim, devrimci hareketin sıkışması sonucu Güney ve Merkezi Irak'ta bazı başarılar elde ettiyse de, Kürdistan'da güçlü bir direnişle karşılaştı. Kâsım, bu direnişe karşı koymak için Kürt'lerin içindeki geleneksel aşiret düşmanlıklarını kullanarak, hareketten ayrılmış bulunan birçok Kürt aşiretini (Zibarîs'ler, Rikanîs'ler, Jaaf'lar) militarize ederek Kürt milli hareketine (Barazanîs - Demokrat Parti) karşı saldırttı. Stalinist Komünist Parti, «Millî Birleşik Cephe» çağrısı ve «emperyalizmin emelleri ve entrikaları» konusunda bir uyarıda bulunup, belki bininci kez teslimiyetçi kendi kendini frenleme anlayışının zorun-

luluğu üzerinde durmakla yetinerek, bu olaylar karşısında sessizliğini bozmadı.

IKP, kuzeyde durumun bozulduğunu görüp, silahlı bir çatışmanın önlenemeyeceğini anladığında, derhal mevcut rejimin yanında yer aldı ve «Kürt'lerin karışıklık çıkartmaktan vazgeçmelerini» istedi. Bu dönüşe gerekçe olarak da mevcut rejimin, milli burjuvazinin yanında yer alan yurtsever bir yönetim olduğu ileri sürüldü. IKP, bu düşünceden kalkarak, Kürt hareketini, milli-demokratik bir hükümetin kurulması ve demokratik hakların yaygınlaştırılması için hükümete baskı yapma mücadelesine çağırdı! Stalinist yönetimin bu sağcı politikası, partinin tabanında, Kürt meselesiyle ilgili olarak devrimci bir tavır alınmasını isteyen ve parti yönetiminin sağcı reformist politikasını şiddetle reddeden sert bir direnişle karşılaştı. Ancak, parti yönetimi, bu protesto ve reddediş seslerini, yüzlerce devrimci üye ve kadroyu kitle halinde tasfiye ve ihraç etmek suretiyle cevapladı.

IKP'nin gazeteleri olan **İtihat El-Şa'at** (Halk Birliği) ve **Aazadi** (Kürtçe, Özgürlük) nin Kürdistan'da cereyan eden muharebeleri kapsayan olayları çarpıtarak vermesi daha da kötü oldu. IKP basınında çıkan yazılarda, Kürdistan'daki mücadelenin bir aşiretlerarası mücadele olduğu, Barazanis aşiretleri ile Zibaris ve Sorgis aşiretleri arasında cereyan ettiği, Kadha'i Muka ve Agrah'ın bütün köşelerini sardığı belirtiliyordu. Gerçekte ise, bu mücadele Kürdistan'ı zor yoluyla kendine bağlamak isteyen burjuvazinin planının bir bölümünü meydana getiriyordu. Bu mücadele, 11 eylül 1961'de patlak veren kanlı iç savaşın ilk işaretini veriyordu.

1960 yılının sonlarında savaş bölgeleri yaygınla-

şarak, Zab Bahvanan kıyılarından bütün Kala't Durzali bölgesini kapsayan bir alana yayıldı. Stalinistler teslimiyetçi çizgilerini sürdürmeye devam ederken, bir burjuva partisi olan KDP bütün Kürt kırsal alanlarında devrimci kitlelerin başında yer aldı. Gerici güçlerin artması üzerine, köylülerin ürünlerini çalmak için toprak vergisi ve tütün yetiştiriminin sınırlandırılması bahaneleriyle bir kere daha ortaya çıkan vergi müfettişlerine karşı KDP sert bir silâhlı mücadele sürdürüyordu. Hükümet, vergileri zor yoluyla koparmak için bazı tarım merkezlerinde ağır cezalar uygulamaya başladığında, binlerce köylü hükümet kuvvetlerine karşı bir silâhlı mücadele örgütlediler. Direniş hareketi KDP'nin üyeleri ve kadroları tarafından yönetiliyordu. Hükümetin parayla tuttuğu Kürt aşiretleriyle beraber sürdürdüğü harekâtın başarısızlığından sonra, rejim sert bir alternatifle karşı karşıya kaldı: Fiilî olguyu kabul etmek veya Kürdistan'ı istilâ etmek. Hükümet ikinci çözüm yolunu seçti ve 11 eylül 1961 günü Irak Kürdistan'ı tarihinin en vahşi savaşı başlatılmış oldu.

8 ŞUBAT 1963'E KADAR IKP VE KÜRT DEVRİMİ

1961 mayısının sonuna doğru, IKP, özürücü bir bildiri yayınlayarak, «yurtsever rejim»in Barazanis'leri, yurtseverleri ve komünistleri tutuklamayı durdurmasını ve Irak'taki olağanüstü duruma son vermesini istedi. «Yurtsever rejim»in bu bildiriye cevabı, aksi yönde bir takım tedbirler daha almak oldu. 22 ağustos 1961'de (yani çatışmaların patlak vermesinden

2 hafta önce) IKP'nin siyasi bürosu, savaş halinde partinin politikasını tanımlayan bir bildiri yayınladı. Bildiri şöyle diyordu: «içerde çalışan ajanları aracılığıyla. Anglo-amerikan emperyalistleri, petrol kumpanyaları ve onların müttefikleri, (...) ve İran hükümetleri, Kürdistan'da hükümetin eylemleriyle ortaya çıkan yeni durumu sömürmek için ellerinden geleni yapıyorlar; yurtsever güçlerin saflarında meydana gelen bölünmeyi derinleştirmeye uğraşıyorlar... ve ülkenin milli bağımsızlığı ile birliğini tehdit ediyorlar.»

IKP, el altından, bu hareketin emperyalizm tarafından yönetildiğini ve silahlı mücadelenin son tahlilde emperyalistlerin çıkarlarına hizmet ettiğini ima etmeye çalışıyordu.

Ama soruna biraz daha yakından bakalım biz. Bugün artık çok iyi bilinen bir gerçektir ki, Kürt hareketinin liderliği (bu liderlik ister mahut feodal - aşiret kanadından meydana gelsin, ister burjuva ve küçük burjuva kanadından, yani KDP'den) 11 Eylül 1961 ayaklanmasının silahlı gücünü meydana getiren yüzbinlerce yoksul köylü ve işçinin gerçek özlemlerini temsil etmemekteydi. Dahası, Kürt kitleleri IKP'nin ihanetinden ve Kâsım'ın «yurtsever» hükümetinden yana bir tavır almasından **sonradır** ki KDP liderliğine desteklerini sunmuşlardır.

1959 yazında IKP militanlarına destek sunmuş olanlar da gene bu kitleler değil miydi? IKP militanları (aralarından büyük bir bölümü partiyi terketmek ve Kürdistan'ın dağlık bölgelerine çekilerek «yurtsever» hükümetin gönderdiği vergi müfettişlerine karşı kasabalarını ve ürünlerini savunmak zorunda bırakılmış olsa da) devrimci liderlik yeteneklerini pratikte kanıtladıkları için bu KP militanlarının yönetimi

altında mücadele ederek feodallerin isyanını ezen de gene bu kitleler değil miydi?

IKP, Kürt kitlelerinin, Kâsım'ın gönderdiği seyar polis birliklerini ve askerleri hoş karşılamalarını ve ağırlamalarını istedi. IKP, kentli işçilerden, «yurtsever safların birliğini koruyan soruşturmalar»a ve güvenlik görevlilerine karşı en ufak bir kızgınlık göstermeden «kendilerini tutmalarını» istiyordu. Dahası, kitlelerin Peşmerge ve El-Ensar'ın (Kürt Silahlı Kuvvetleri) saflarını terketmelerini ve bunların polisin ve hükümetin ajanlarının provokasyonlarına karşı savaşmamalarını ve tutukluları kurtarma çabalarını desteklememelerini istiyordu. Kitleler, partilerin niyetlerinden değil, deneylerden ders alırlar. Kendi gerçek milli ve sınıfsal özelemlerini pratikte savunan liderliğin arkasında yer alırlar.

1961 yılı sonunda, KDP köylüleri savunarak, vergi müfettişlerine ve bütün yetiştirimini sınırlayan yasalara karşı silahlı bir direniş örgütleyerek ve aynı zamanda hükümet ordusunun barbarca saldırılarına karşı Kürdistan'ı kahramanca savunarak, köylü ve işçi kitlelerini somut olarak yönte bilme yeteneğinde olduğunu göstermişti. İşte bu yüzden Komünist Partisinin bildirisi aşağılanma ve tiksintiden başka bir şey görmedi Kürt kitlelerinden.

IKP'nin açıklamasında, Kürt yönetiminin silahlı mücadeleyi daha gelişkin bir biçime sokmasını engellemek amacıyla bazı tehditler de bulunuyordu. «Kürt hareketinin tüm Irak halkının hareketinden ayrı ve yalnız başına kalması, öncelikle Kürt hareketini zayıflatmakta ve kendisini güçlü müttefiklerinden yoksun bırakmaktadır, milli ve demokratik hareketi derinlemesine kökleştirmeyi bilmek gerekir.» Tabii, «derinlemesine kökleştirilmiş hareket» bizzat Irak

Komünist Partisiydi. Nitekim, birkaç ay sonra Stalini-
st KP'nin yönetimi, yapmış olduğu tehditleri uygu-
lamaya başladı. Ayrıca, bu işte yalnız başına da ha-
reket etmedi. Kremlin ve Prag bürokrasileri. Irak bur-
juva yönetimini, tonlarca askeri malzeme ve Kürt kır-
sal alanlarının yüzde 80'ini harabeye dönüştürme şe-
refini elde eden çok sayıda Sovyet Mig uçağını gön-
aererek süratle desteklediler.

Savaş yılları boyunca (eylül 1961-şubat 1963)
IKP Kâsım hükümetini destekleme şeklindeki haince
tavrını korudu ve zaman zaman yaptığı sulandırılmış
açıklamalarda, «Kürdistan'da barış» —ama teslimi-
yetçi bir barış— çağrısında bulundu. Burjuva ordusu-
nun bütün Kürdistan'da, ölümü, yıkımı ve sefaleti
yayıdığı sıralarda bu ordunun birçok birliği «komü-
nist» subaylarca yönetilmekteydi. (*)

1963 GERİCİ DARBESİ

Kürt ayaklanmasının patlak vermesinden 1,5 yıl

(*) Taha el-Şeyh (askeri istihbarat başkanı) ve Celal el-
Avkati (Hava Kuvvetleri Komutanı) Komünist Partisi
üyesiydiler. İkinci Hava Tugayı, bir KP üyesi olan ve
Kürdistan (Darbendi Han'da üslenmiş bulunan Ha-
şim Abdül Cabbar tarafından yönetiliyordu ve ilk sal-
dıryı da o açtı. Cabbar, hareketinde eşi görülmedik
bir vahşet ve barbarlık göstererek Süleymaniye ve Hal-
baja çevresinde yüzlerce köyü yakıp yıktı. Tarih cil-
vesine bakın ki, Kâsım'ı deviren 8 Şubat 1963 darbe-
sinden sonra, bu subay Kürt dağlarına sığınmak zo-
runda kalmıştır! Komünist Partisi pilotları da, yüzler-
ce köyün silinmesinde rol oynayan subaylar listesinin
başlarında geliyorlardı.

kadar sonra Peşmerge (El-Ensar) kuvvetleri Irak Kürdistan'ının yarısından çoğunu kurtarmayı başarmış bulunuyordu. Devrimci kuvvetlerin hükümet ordusuna ciddi darbeler indirmekte olması, burjuva rejiminin bunalımını derinleştirdi. Kürdistan'daki askeri birliklerde bir memnuniyetsizlik ve başkaldırma havası doğmaya başladı. Bu durum Irak ordusunun vurucu gücünü o derece zayıflattı ki, Kürt devrimci hareketinin saldırıları karşısında birçok müfreze toptan teslim olmaya başladı. Kürt devriminin sonuca doğru giden ilerleyişinin tam ortasında 8 şubat 1963 gerici darbesi patlak verdi.

Baas Partisi tarafından yönetilen yeni rejim bir terörist kampanya açtı ve Kürt komünistlerinin büyük bir çoğunluğunu ve çok sayıda IKP yöneticisi ve üyesini kurtarılmış Kürt bölgelerine sığınmak zorunda bıraktı. «Sosyalist blok»un yardımını arıyan Kürt yönetimi dünkü düşmanlarına kapılarını açtı ve kendilerine sığınma hakkı tanıdı. Üstelik, bu komünist mültecilerin büyük bir bölümü Kâsım yönetiminde Kürdistan'a saldırmış olan birliklerde çarpışmışlardı.

1963 nisanından itibaren, «sosyalist» ülkelerin yürüttükleri propagandada Irak'lı komünistlere karşı yürütülen baskılarla ilgili olarak verilen haberlerde Kürdistan'dan da sözedilmeye başlandı. IKP'nin tavrı değişmeye başladı. Ancak bu balayı fazla uzun sürmedi. 18 ekim 1963'te Bağdad'da yeni bir hükümet darbesi oldu ve 1964 şubatında hükümetle Kürt hareketi arasında mütareke imzalandı. Kürt liderliği kurtarılmış bölgelerdeki komünistlerle ilgilenmeye başladı ve kendi yönetimi altında komünistlerin yer aldığı bir düzenli ordu kurmaya başladı. Silahlandırılmış komünist birlikler de, kendilerini tasfiye etmek isteyen hükümet kuvvetlerine karşı Mawa çevresin-

de patlak veren savaşta olduğu gibi hiç te eşit olmayan bir mücadeleye girmişlerdi.

1964 yılı ağustosunda IKP Kürt meselesinde yeni bir dönüş yaptı. IKP yöneticileri Milliyetçi ve Nsır'cı kuvvetlerle yakınlaşıp, onlarla Sosyalist Birliği örgütlemek (ve kendi kendini tasfiye etmek) için Kürt meselesinden szetmeyi tamamen bir kenara bıraktılar. Bu dönüş, 1964 ağustosunda tasfiyeci çizgi tarafından kabul edilerek onaylandı, ama daha sonra Merkez Komitesi hizbi, tabanın bu uygulamaya geçilmesini reddetmesi üzerine bu dönüşe karşı bir tavır almak zorunda kaldı. 1964 yılı ortasından 1967 eyllne kadar IKP bütün dikkatini, örgütünün yeniden inşasına ve partide bölünme yaratan kendi ibunalımlarının zmne verdi; bu i bunalım, 1967 Eylülünde Merkez Komutanlığı hizbinin ortaya çıkışıyla noktalandı.

MERKEZ KOMİTESİ HİZBİ

KP'nin (Merkez Komitesi) Kürt politikası 17 Temmuz 1968 darbesinden sonra değişmedi. Hatta, 1969 ilkbaharında Baas'ıların anti-komünist saldırılarının en yüksek noktasına ulaştığı sıralarda bile, parti kendi politikasının doğru olduğunu kabul etti. Baas'ı rejim 11 mart 1970'te kendi iç bunalımının derinleşmesi ve Merkezi ve Güney Irak'ta muhalefetin geişmesi zerine Kürdistan'a sınırlı bir özerklik tanıyan anlaşmaları imzalamak zorunda kaldı. Kürt milli meselesinin zm için yetersiz olmasına ve hatta IKP'nin açıkça ilan edilmiş tavrına ters düşmesine rağmen Merkez Komitesi 11 mart anlaşmalarını şart-

sız destekledi. IKP'nin 1970 Kongresi Kürt'lerin kendi kaderlerini tayin etmesini şeklen kabul etmişti, ama pratikte, kendi programını bir kenara iterek Baas Partisinin hizmetinde bulunmak suretiyle eski tavrını koruyordu. Ve Merkez Komitesi 11 mart 1970 oyunlarına katılma konusunda ısrar etti. Merkez Komitesi, Kürdistan'daki bazı boş makamları IKP üyelerine değil de KDP taraftarlarına ve üyelerine sunmuş olmasından dolayı hükümeti eleştirdi. Merkez Komitesi, Baas ile KDP arasındaki anlaşmazlıkta kendisinin «tarafsız» olduğu temelinden hareket ederek bir «komünist» avukatlar listesi çıkardı ve bu kişilerin Kürdistan'ın çeşitli bölgelerine vali ve yardımcılar olarak atanmalarını istedi! Dahası, Irak «halkı» tek bir halk olarak kabul edildiğinden ve milli azınlıklar da, «...Irak halkı adıyla anılan bir halkın çerçevesi içerisinde oluşturulan bir devlette yaşamakta olup, tek bir halk olarak ortak bir kader ile karşılıklıya bulunmakta...» (El Fıkr El Jadid) şeklinde gösterildiğinden, kendi kaderini tayin etme talebi bütün anlamını yitirdi. İşte «milli birlik cephesi» böyle kuruldu ve birleşmiş Irak halkı milli baskıdan kurtuldu!

Baas rejimiyle Kürt yönetimi arasındaki anlaşmazlık yoğunlaşınca, Merkez Komitesi, esas önemli olan «yurtsever cephedir» diyerek Kürt yönetiminin Baas'çılara tavizler vermesini istedi ve açıkça hükümeti destekledi. Merkez Komitesi şöyle yazıyordu: «Anlaşmazlık meselesinin pek önemi yok ve şimdilik bir kenara bırakılabilir. Soyut tartışmaların hiçbir zaman çözemeyeceği sayısız meselenin kaderine, hayatın kendisi karar verecektir.» Kısa zaman sonra, «hayat», gerçekten, «soyut tartışmalarla» çözüleme-

yen bu meselelerin kaderini çizecekti. Meseleler si-
lahlarla çözümlendi.

Merkez Komitesinin, burjuva rejiminin baskıcı ve
terörist politikasına yaslanmasını Kürt yönetimine
karşı yürüttüğü fraksiyoncu hareketlere varan bir
politika izledi. Ancak bu hareketler, burjuva-feodal
Barzani yönetimini devrimci bir yönetimle değiştir-
meyi değil, tam tersine Baas'cı rejimi güçlendirmeyi
ve savunmayı hedefliyordu. Bunun üzerine Barzani
Kürdistan'daki komünist militanlara karşı iğrenç bir
hücumla geçti. Birçok komünist militan tutuklandı ve
öldürüldü. Zakho ve Süleymaniye sokaklarında ko-
münist militanların katledilmesini örgütledi. İşte bir
kere daha çözümleyen «hayat»tı bu!

IKP'nin Merkez Komitesinin teslim şartlaşması-
nın mantıki sonucu, 16 temmuz 1973'te sözde «İle-
rici Milli Cephe»ye kabul edilmesi oldu. Son tahlil-
de, «İlerici Milli Cephe» IKP'nin bürokratik bona-
partist rejimin ve Baas Partisinin kuyrukçusu bir ör-
güt haline dönüşmüş olması anlamına gelmektedir.
Diğer taraftan KDP ise teslim olmayı, reddetti.

MERKEZ KOMUTANLIğI HİZBİ

Merkez Komutanlığı Hizbinin işlemiş olduğu bel-
li başı hatalardan biri, devrimci stratejinin genel me-
seleleriyle veya özellikle Kürt meselesiyle ilgili ola-
rak IKP'nin almış olduğu tavırlara ve geçmişte uygu-
ladığı politikaya eleştirel bir tahlil getirmemiş olma-
sıdır. Bunun sonucunda Merkez Komutanlığı Hizbi-
nin eğilimi, eski Stalinist devrim anlayışlarının esiri
olarak kalmıştır. Merkez komutanlığı eğiliminin, sağ-

cı reformist Merkez Komitesi eğiliminin solunda devrimci komünist bir kutba dönüşmekte gösterdiği başarısızlık büyük ölçüde bu olguya bağlıdır. İş bununla da kalmamış ve Merkez Komutanlığı Hizbi IKP'nin mirasını yüklenmek konusunda Merkez Komitesi Fraksiyonu ile mücadeleye girmiştir. Böylece Merkez Komutanlığı Hizbi, geçmişteki bütün hataları bütün gücüyle savunmak durumuna gelmiştir.

Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun iki farklı tavrını birbirinden ayırdetmek gerekmektedir. Bunlardan birincisi eylül 1967'den 11 mart 1970'e uzanan bir dönemi kapsamaktadır. Bu dönem boyunca Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun politikası Merkez Komitesi Fraksiyonu politikasından temelde ayrılmıyordu. Örneğin, 31 temmuz 1968 tarihli bir bildiri de şunları okuyabiliyoruz: «2. Kürt meselesinin çözümü için, Kürt'lerin en doğal hakkı olan, **Irak Cumhuriyetinin bağrında Kürt halkının özerkliği** üzerinde temellenen açık bir program işlenmelidir. Orduyu Kürdistan'dan geri çekirmek için de ilk tedbirlerin alınması bir zorunluluktur... Aynı zamanda, Kürt bölgesini geliştirmek ve yaşayanların hayat seviyesini yükseltmek, gerekmektedir.» Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun 1968 ağustos ayı sonunda genişletilmiş bir toplantıda kabul ettiği bu bildiri Kürt'lere özerklik tanınması çağrısında bulunuluyor ve şöyle deniliyordu: «Özerklik; Irak Kürt halkına, Irak Cumhuriyeti çerçevesi içerisinde, kendi yasama ve yürütme meclislerini seçmek de dahil olmak üzere Irak'taki Kürt bölgelerinin mahalli işlerini serbestçe yönetmek imkanı tanınmalıdır.»

Ancak, Merkez Komutanlığı Fraksiyonu Kürt meselesiyle ilgili olarak, «Kürt meselesi, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan Kürdistan emekçi ve köylü

yiğınlarının meselesidir... ve mücadele ilerici bir tarım reformuna, kitlelerin maddi, sosyal ve ekonomik şartlarının yükseltilmesine ve geri ekonominin tasfiye edilmesine olduğu kadar Kürt halkı için geniş bir demokrasinin geliştirilmesine de bağlıdır.» diyerek, büyük bir ilerleme kaydetti. Fakat, ne yazık ki, bu tahlil saçma bir formülle son buluyordu: «Demokratik-devrimci bir halk devleti.»

1969 nisan'ında, Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun ülke dışındaki örgütü, Kürt meselesiyle ilgili olarak devrimci-marksist bir tavra ulaştı. Örgüt aşağıdaki «aydınlatıcı» açıklamada bulundu: «Çok açıktır ki, Kürt halkı, milli haklarını gerici bir burjuva diktatörlüğünün gölgesinde hareketsiz kalarak elde edemez. Bu haklar, ancak işçi sınıfının yönetimindeki devrimci halkçı bir rejimin yardımıyla elde edilebilir, gerici Kürt yönetiminin kontroluyla değil.» Şüphesiz, «işçi sınıfının yönetimindeki devrimci halkçı bir rejim» formülasyonu, «Demokratik devrimci Halk devleti»nden daha açıktı. Fakat, dışarda yerleşmiş örgütteki yoldaşların, milli hakların bir burjuva Kürt rejimine tanınmaması şeklindeki ifadeleri, bildirinin devrimci muhtevasını kaybettirdi. Devrimci-marksistler, ezilen milletlerin kendi kaderlerini tayin hakkını formüle ederken hiçbir önşart ileri sürmezler.

Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun Kürt seksiyonunun yönetiminin genişletilmiş 25 ocak 1970 tarihli toplantısında, dışarıda yerleşmiş yoldaşlarına benzeyen aşağıdaki formülasyon kabul edildi: «Irakta Kürt meselesinin doğru ve demokratik çözümü, ülkenin karşıkaraşıya bulunduğu temel meselelere çözümler bulmaya çalışan, en geniş kitle desteğine sahip olan ve işçi sınıfının yönetimindeki bir demokra-

tik halk hükümetinin yerleşmesine bağlıdır.» (Rikai Kürdistan, Sayı: 1)

Görüldüğü gibi 1970 yılları başlarında, muhafazakâr Aziz-Haj grubunun teslimiyeti üzerine yönetimde genç proteler unsurların boy göstermesi yüzünden Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun tutumu büyük bir ilerleme göstermişti. Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun tutumundaki bu ilerleme aynı şekilde olaylara yansdı ve Merkez Komutanlığı Fraksiyonu, 11 mart 1970 anlaşmalarını, vakit kazanmak için ortaya konulan bir oyun olarak niteleyerek reddettiğini bildirdi. Örgüt aynı zamanda anlaşmanın hükümlerinin yerine getirilmemesi için de mücadele etti. 1970 nisanının başlarından itibaren silahlı Kürt hareketinin liderliği, Merkez Komutanlığı Fraksiyonuna karşı, onun örgütsel hareketliliğini sınırlayan bir sürek avına başladı. Bu durum karşısında Merkez Komutanlığı Fraksiyonu, Kürt hareketi yönetimine karşı daha esnek bir tavır aldı ve bu tavır Barzani yönetimine tam bir teslimiyetle noktalandı.

Kürt devriminin yönetimi ile Bağdad rejimi arasında çarpışmalar yeniden patlak verdiğinde, Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'na Kürdistan'daki çalışmalarını yürütebilmesi için yeni bir fırsat doğmuş oldu. Ancak bu çalışmaların sınırı Kürt yönetimi tarafından çizilmişti ve sayıları 100'ü aşmayan bölgeyi kapsıyordu. Bölgelere çizilen sınırlar Kürt yönetimi ile Irak rejimi arasındaki ilişkilerin durumuyla belirleniyordu.

Merkez Komutanlığı Fraksiyonu, sonuçta, Irak'ta «demokrasi» ve Kürdistan'da özerklik talebinde bulunan «yurtsever cephe»ye yanaştı. «Yurtsever Cephe», birbirlerine şiddetle muhalif sınıf çıkarlarına sahip politik yönelişleri içinde barındıran çelişkili bir

terkipten ibaretti. Politikası, Kürt halkının özlemlerine ters düşen şoven bir nitelik taşıyordu. Bu tarihten itibaren Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun politikası, bu karmaşık tutumu kabul eden ve Barzani'den Merkez Komitesi Fraksiyonu'na, ondan «Yurtsever gruplaşma» adlı karışıma ve Baas'çı yetkililere kadar uzanan Irak'taki bütün politik formasyonlarla uyum haline girdi. Merkez Komutanlığı Fraksiyonu hiçbir zaman kalıplaşmış Stalinist anlayışlarla bağlarını koparmadı ve bunun sonucunda devrimci-komünist bir program öne sürerek reformist Merkez Komitesi Fraksiyonu eğiliminden farklılığını ortaya koyamadı. Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun basınında bazı devrimci görünüşlü lafların edilmesine rağmen, bu durum bugüne kadar değişmedi.

MERKEZ KOMUTANLIĞI HİZBİ'NİN PRATIĞI

1967'deki ayrılıktan birkaç ay sonra Merkez Komutanlığı Fraksiyonu ile Kürt devrimi yönetimi arasındaki ilişkiler iyileşirken, Merkez Komitesi ile olan ilişkiler gittikçe kötüleşti. Bunun sebebi, Merkez Yönetimi Fraksiyonu'nun silahlı mücadele şiarını kabul etmiş olmasıydı; Partinin bazı kesimleri, o tarihten sonra şehit edilen Halit Ahmed Zeki yönetiminde Güney Irak bataklık bölgelerinde çalışan, devrimci bir grupla bir süredir diyaloga girmişti zaten. Ancak Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun Kürt devrimi yönetimi ile yaptığı işbirliği girişimleri tamamen hatalı anlayışlardan kaynaklanıyordu. Bu anlayışa göre IKP, merkez ve güney bölgelerinde, silahlı Kürt hareketi ise kuzeyde, yani Kürdistan'da ayrı olarak

çarpışmalıydı. Bu mekanik askeri bölünme yıkıcı bir çöküşe yol açtı. Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun, burjuva-feodal grubun hegemonyası altındaki Kürt devrimi kuvvetlerinden bağımsız olarak Kürdistan'da ayrı bir komünist silahlı kuvvet yaratmaya çalışmaması, kendi ciddiyet eksikliğini yansıtıyordu. 11 mart 1970 anlaşmasından sonra, bu oportünist yaklaşım, Irak'taki devrimci mücadelenin geleceği için korkunç sonuçlar doğurdu.

1 haziran 1968'de, Merkez Komutanlığı Fraksiyonu bir Silahlı Mücadele Halk Cephe'sinin teşkil edildiğini açıklayan bir bildiri yayınladı. Bildiri, devrimci bir bakış açısı gösteriyordu. Birçok şeyin yanı sıra şunlar da yazılmıştı: «Kürdistan Halkı! Size karşı mücadele eden diktatörlük zayıftır ve bir volkanın üzerinde durmaktadır. Bu diktatörlük, Güney Irak'tan başlayıp Kürdistan dağlarına kadar uzanacak bir devrime karşı direnebilecek güçte değildir.» Ama bildiğimiz gibi, bir bildiriyle, yapılan işler arasında fark vardır. Kürdistan'ın yönetimi bir grup feodal burjuvanın eline bırakıldığında, bu doğru formülasyon tüm anlamını yitirmektedir. Merkez Komutanlığı Fraksiyonu Kürdistan'da silahlı komünist birlikler kurmaya girişmedi, sadece, «partimizle KDP arasındaki ittifakı korumaya çalışma» girişiminde bulundu. Öte yandan, Merkez Komutanlığı Fraksiyonu Kürt yönetimine hiçbir eleştiri getirmediği gibi, Kürt emekçi kitlelerini devrimci bir bakış açısıyla eğitmeye de çalışmadı. Merkez Komitesi Fraksiyonu'nun bu uzlaşmacı tavırla ilgili olarak yaptığı hücumla Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun verdiği cevap kendini ele verici bir nitelik taşımaktadır: «Kürt devriminin kendi sınırları vardır ve Kürt halkının haklı davasının zaferini arzulayan Irak'lı devrimcilerin eleştirilerine a-

çıktır bu sınırlar. Ancak, 1964'te bu sınırlarla ilgili olarak sessiz kalmayı yeğleyenler reformist Merkez Komitesi Fraksiyonu yöneticileriydi... Aynı şekilde, bu konuyla böylesine birdenbire ilgilenişleri, Kürt devrimi üzerine bağımsız Komünistlerin program ve politika konusundaki gelişigüzel bir ilgilenmesi olarak açıklanamaz.» (The Party Militant-haziran 1968)

1970 ocak ayının başlarında, yani 11 mart anlaşmalarından iki ay kadar önce, Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun yaptığı uzatmalı bir toplantıda, Kürt Yönetimine, Baas rejimiyle bir anlaşma yapmanın saçmalığı üzerine bir ihtarda bulunuldu. Bu ihtarın hiçbir etkisi olmadı.

Bu toplantıda Merkez Komutanlığı Fraksiyonu ile Kürt yönetimi arasındaki ilişkilerin bozulduğuna işaret edildi: «Baskı metotları, mecburi çalışma, hakaretler, tutuklamalar ve tekrarlanmış vaadlerin inkârı, ittifakın istenen amaçlarına ulaşmasına imkân tanımamaktadır.» (Rikai Kürdistan, 25 Ocak 1970) Aynı açıklama şöyle devam ediyordu: «Milli partiler arasındaki ittifak ilişkileri, ancak partileri ilgilendiren iç-meselelere karşmazlık, eşitlik ve karşılıklı saygı temeli üzerinde inşa edilebilir.»

Kürt yönetiminin Kürdistan'daki örgütün iç yapısına doğrudan karışmakta olmasına rağmen (bilindiği gibi Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun Merkezi ve Güney Irak'taki seksiyonlarının tasfiye edilmesinden sonra, Kürdistan seksiyonu örgütün yaşayan tek seksiyonu olarak kalmıştı) Merkez Komutanlığı Fraksiyonu, «milli ittifakımızın en önemli köşe taşı oluşturulan komünist partimizle KDP arasında varolan ittifak ilişkileri»nden söz etmeye devam ediyordu.

Merkez Komutanlığı Fraksiyonunun sürdürdüğü bu tavır kendi içindeki liderlik bunalımını yoğunlaştır-

dı ve yöneticiler «düşmanlarımın düşmanları dostlarımdır» atasözünü izlemeye başladıklarında, grup kendisini «milli ittifak» bataklığının içinde buldu.

IKP'nin Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun bu acı sonunu önleyebilmenin tek yolu, kemikleşmiş Stalinist çerçeveyi kırarak ve iyi tanımlanmış pratik uygulama çizgileri taşıyan stratejik bir bakış açısı öneren devrimci-komünist bir programın kabulü olmalıydı. Bu pratik ölçüleri barındırması gereken programın ilk sıralarını şu hedefler almalıydı:

1 — Burjuva yönetimi altındaki Kürt hareketi kuvvetlerine ek olarak Kürdistan'da silahlı komünist birliklerin teşkil edilmesi;

2 — Komünist kuvvetlerin kontrolü altında bulunan bölgelerde devrimci bir toprak reformu programının uygulamaya sokulması;

3 — Hükümet kuvvetleri saflarında, onları devrimci bozgunculuğa ve kurtarılmış bölgelerdeki kuvvetlerle bütünleşmeye çağıran ajitasyon yapılması.

Bütün bunlar, toprak ve özgürlük elde edebilmek umuduyla burjuva KDP saflarında çarpışan geniş köylü yığınlarını kutuplaştırmak imkânını sağladı. Dahası, bu durum karşısında Kürt feodalleri ve burjuvalarının kızıl bölgeleri ezme girişimleri (Mart 1970 anlaşmalarından sonra olduğu gibi) hâkim sınıfların çöküşüne yol açabilirdi.

Son bir söz daha. Irak komünist Partisinin tarihi, 1958-59 kışındaki devrimci ayaklanmadan başlamak üzere, IKP yönetimleriyle devrimci taban ve yönetimin sağcı reformist politikasıyla partinin militanlarının tavrı arasındaki devamlı bölünmelerle belirlenmiştir. 1964'den sonra bu sol muhalefetin önemi gittikçe arttı ve 1967 ayrılığıyla beraber Merkez Komutanlığı Fraksiyonu eğilimi ortaya çıktı. Bütün dev-

rimci unsurlar Merkez Komutanlığına katıldılar ve ilerde Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun elde ettiği başarılarda tayin edici bir rol oynadılar. Ancak partinin iç yapısını belirleyen bürokratik merkeziyetçilik, partinin aldığı bazı önemli kararların elle tutulur birer maddi güce dönüşmesini geciktirdi. Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun bu acı kaderi işin sonunu getirdi. Partinin önemli sayıdaki kadrosu, kendiliğindenci, terörist ve maoist tavırlar aldılar. Partinin geriye kalan birçok kesimleri de pratik çalışmalardan yoksun kaldılar ve yönetim buhranına müdahale edemeyeceklerini gördükten sonra da devrimci politikayı terkettiler.

DEVİRİMCİ KOMÜNİSTLER VE KÜRT MESELESİ

Çok açıktır ki, Irak Kürdistan'ındaki mevcut durum, önemli sayıdaki Arap devrimcisini, Kürt devrimi yönetiminin içerisinde bulunduğu buhranı en azından kısa vadede atlatamayacağını düşünmeye sevk etmiş bulunmaktadır. Bu buhran, günümüzde, sadece devrimci bir yönetimin yokluğundan değil, fakat aynı zamanda gerek rejime güçlü bir destek sağlayan Merkez Komitesi Fraksiyonu ve gerekse Barzani'nin KDP yönetimini kuyrukçu bir şekilde izleyen Merkez Komutanlığı Fraksiyonları eğilimlerinin zayıf ve kitlelerden kopuk «komünist» örgütler olarak varlıklarını sürdürmelerinden de ileri gelmektedir. Bütün bunlara, Stalinist yönetimlerin miras bırakmış olduğu ihanet ve oportünizmi de eklersek, devrimci - komünist bir çekirdek inşa etmeye çalışan devrimcilerin karşı karşıya buldukları durumun karma-

şıklığı daha iyi anlaşılabilir. Durumu daha da çetrefil-
leştiren bir diğer etken de, Kürdistan'ın üçte birini
kontrol altında tutan bir burjuva-feodal yönetimin
varlığıdır ve uzun mücadele geçmişinden önemli bir
deney kazanmış olan bu yönetim çok iyi teçhizatlan-
mıştır ve 25.000 den fazla bir silahlı savaşçı gücüne
sahiptir.

Ancak bütün bu engellere rağmen, bu yönetimin
kendisinin birkaç kez buhranlarla devrilmiş olduğu
da unutulmamalıdır. Özellikle son iki yılda buhran
iyice derinleşmiş bulunmaktadır. Barzani'nin kişiliği
etrafında iki akım gözlenmektedir. Bunlardan birin-
cisi aşiret kökenlerine dayanan burjuva-feodal akım,
diğeri ise küçük-burjuva kanattır. Mevcut buhranın
derinleşmesinin nedeni, yönetimin Kürt meselesini
çözümlemekteki başarısızlığı ve bu başarısızlığını
maskeleyerek kendi sınıf çıkarılarını garanti altına al-
mak için imzaladığı bir dizi uzlaşma anlaşmasıdır.

Fakat bu umutsuz durum Kürdistan'daki olay-
ların gerçek halinin sadece bir görünüşüdür. Bağdad
rejimi devrimci durumun Kürdistan'da yıllardır tanık
olunan sürekli gelişmesini Merkezi ve Güney Irak'ta
olduğu gibi kesin olarak ezememiştir. Bu durum dev-
rimci çalışmayı büyük ölçüde dürtmekte ve objektif
bir zorunluluk olan devrimci bir liderliğin inşası gö-
revinin yerine getirilmesinin daha fazla geciktirilme-
mesini gerektirmektedir. Kürdistan'daki durum 1970
mayıs anlaşmalarının imzalanmasından bu yana faz-
lasıyla gelişmiş bulunmaktadır. Kürt devrimi için ce-
saretle çarpışmış bulunan yüzbinlerce yoksul köylü
ve şehirli, kendileri için şartların gittikçe kötüye git-
tiğini, feodal ve burjuvaların ise mevcut durumdan
gittikçe daha çok yararlandıklarını görmektedir. Her
çeşit muhalefet, Kürt devriminin güvenliği adına ve

güçlü devlete karşı birlik olunması gerekçesiyle kısa zamanda ezilmektedir. Binlerce köylü ve işçi KDP'nin Barzani yönetiminin iflasını anlamaya başlamış bulunmaktadır. Ancak, devrimci bir alternatifi yokluğu, KP'nin Merkez Komitesi Fraksiyonu eğiliminin ihanetleri ve Merkez Komutanlığı Fraksiyonu'nun oportünizmi karşısında sağcı şoven örgütlerin Kürt kitlelerinin moral bozukluğunu istismar ettiğini görmek neden şaşırtıcı olsun?

Kürt burjuvazisinin demokratik devrimi zafere ulaştırılamaması istisnai bir olay değildir. Bu olay, bütün az-gelişmiş ülkelerin burjuvazilerinin demokratik devrimin görevlerini yerine getirmekten aciz oldukları gerçeğinde yatmaktadır. Az-gelişmiş ülke burjuvazilerinin bu acizi, politik zayıflıkları ve emperyalizmle olan sosyal ve ekonomik bağlarının sonucudur. Bu demektir ki, son tahlilde, bu görevleri yerine getirme işi, sürekli devrim süreciyle sosyalizmi kurma yeteneğine sahip devrimci-komünist bir yönetim altında birleşen işçi sınıfı ve yoksul köylülüğün omuzlarına binmektedir. Kürt devriminin geçirmiş olduğu deneyler bu tahlilin doğruluğunun kanıtlarıdır.

Irak'lı emekçiler hiçbir şüpheye kapılmaksızın, Stalinistler tarafından öne sürülen bütün reformist yöneliş manevralarını ve Kürt meselesiyle ilgili olarak 1963'te Baas tarafından yapılan ademi-merkezileştirme önerilerine olsun, 24 haziran 1966 bildirgesi veya 11 mart 1970 anlaşmaları olsun, her türlü çarpıtılmış «burjuva» çözümünü reddetmelidirler.

El Munadil'in ağustos 1972'deki 1. sayısında şöyle diyorduk: «Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkı ve kendi kurtuluşuyla milli birliğinin şartlarını gerçekleştirme hakkı, tüm Arap dünyasındaki

devrimci-komünistler tarafından desteklenmesi gereken, tamamen doğrulanmış bir özlemdir.

Añcak 11 mart 1970 tarihinde Baas rejimiyle silahlı Kürt hareketi yönetimi arasında yapılan anlaşmalar bu özlemin anlatımı değildir. Bu anlamda 1970 anlaşmaları, Irak'taki milli meseleye çarpıtılmış bir çözüm sunmaktadır.»

Devrimci-marksist'ler olarak, ayrılma hakkı da dahil olmak üzere, Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkını savunuyor ve destekliyoruz. Bu tavır milli mesele üzerine marksist-leninist, devrimci bir tavrıdır ve Stalinist Arap komünist partilerinin sosyal-şoven tavrıyla taban tabana zıttır.

Institut kurde de Paris

11 MART 1970 DEKLARASYONU'NUN METNİ

1963 MEMORANDUMU'nun aynısı olan 1970 DEKLARASYONU, KDP ile BAAS arasında görüşmeler sonucu kabul edilmiştir. Savaş bundan sonra durmuştur. Bu antlaşmanın hükümleri, 1974 yılının Mart ayına kadar tümüyle yerine getirilecekti, ancak, antlaşmanın hükümleri bu tarihe kadar yerine getirilmediği için, savaş, 1974 yılında yeniden başlamıştır.

1970 DEKLARASYONU, 11. Mart. 1970 tarihinde, KDP adına Mıstefa BARZANİ, BAAS adına Saddam Hüseyin EL-TEKRİTİ imzası ile aynı anda, hem KÜR-DİSTAN'ın SESİ radyosundan, hem de BAĞDAT radyosundan yayınlanmıştır. (*) Bu antlaşma, Kürdistan'a bir otonomi yönetimi getirecek, bunun için öngörülen düzenlemeler, 4 yıl içinde gerçekleştirilerek, 1974 yılının 11. Mart'ına kadar tüm antlaşma hükümleri yerine getirilmiş olacaktı. Ve 11. Mart. 1974 de, bu antlaşmanın bazı bölümlerini değiştiren ve bazı bölümlerini tümenden kabul etmeyen, kısıtlı bir otonom yasası çıkarılmış, KDP tarafından kabul edilmeyen bu yasadan sonra iki taraf arasında savaş bütün hızıyla yeniden başlamıştır.

(*) Bu metin Komal Yayınlarından çıkan «Irak Kürt Halk Hareketi ve Baas Irkçılığı» kitabından alınmıştır.

1. Mart. 1970 DEKLARASYONU:

«1. BÖLÜM.

Giriş :

İslamiyetin doğuşundan günümüze kadar, Arap ve Kürt Halkları arasındaki karşılıklı ilişkiler günden güne güçlenerek, bu iki Ulusun kardeş bağlarla birbirlerine bağlanmalarını sağlamıştır. Ve bizler, Araplarla Kürt'lerin, samimi olarak karşılıklı fedakârlıklarla birarada yaşamalarının devamını da, ancak bundan böyle, bu tarihi gerçeklerin temeli üzerinde, birarada yaşamalarına olanak verecek koşulların yeniden düzenlenmesinde görmekteyiz.

Halklar arasındaki en üstün bağlar; yalnız bu halkların serbest iradelerinin sonucu olarak bir kardeşçe birliğin çerçevesi içinde meydana gelirler. Sadece böyle bir birliğin gelişme, yaşama ve pekişme şansı olabilir. Şiddete dayanan bir eritme (asimilasyon), ya da yoketme (jenosit) zorlaması, yeni yeni anlaşmazlıkların, sorunların, halklar arası güvensizliğin doğmasından başka, hiçbir şeye yaramaz. Ancak halkların serbest iradeleriyle kurulmuş bir birlik, bu birliği meydana getiren halklar; tastamam, samimi bir biçimde, karşılıklı olarak birbirlerinin demokratik - ulusal haklarının bu birliğin genel kadrosu içerisinde serbestçe kullanılmasını engellemedikleri za-

(*) 1963 Memorandumu'nun aynısı olmakla birlikte; 2. bölümün VI. kısmı, 1970 Deklarasyonu'nda «bu yerler, yapılacak plebisit ile, buralardaki halkın nüfus çoğunluğunun arzusuna uygun tarafa bağlanır» şeklinde değişmiştir.

man kardeşçe bir temele oturabilir. İnsanlık tarihi, Ulusların serbest iradeleri ile kurdukları birliklerin (birleşmelerin), kuvvet yoluyla gerçekleştirilen katılmalarından ya da kendi içinde kaba - kuvvet yoluyla eritme ve yoketme politikasından çok daha kuvvetli ve çok daha sağlam temellere oturmuş bulunduğunu ortaya koymaktadır. Birincisi yaşar ve gelişir. Oysa diğerleri, yani kaba - kuvvet yoluyla ve halkların serbest iradelerinin tersine yapılan katmalar ve eritme uygulamaları, tükenmek ve günün birinde yok olmaktan öte, herhangi bir şansa sahip değildir.

Yine, tarih, bir devlet meydana getiren halkların serbest iradeleriyle birleşmeleri halinde, birliklerinin her zaman kuvvetli bir biçimde yaşadığını ve bu tip birliklerin güvencesinin de, bizzat o halkların kendi gücü olduğunu göstermektedir. Böyle bir birlik gelişebilir, yani olumlu yönde, komplikasyonsuz (ihtilatsız) olarak sürebilir.

Tersine, eğer çok uluslu bir devletin birliği, katılmalar ya da eritme temeli üzerinde kurulmuşsa, bu birlik her zaman zayıf kalmağa, pamuk ipliğine bağlanmaya ve günün birinde çökmeğe mahkûmdur.

Modern devlet gerçeği, içeride federal bir temelle dayanan ulusal otoritenin, içte yaşayan kardeş halklardan herbirinin kendi politik, ekonomik, kültürel ve öz işlerine bizzat kendilerinin sahip olmalarını, bu birliğin devamında en sağlam ve en ölümsüz güvenceyi meydana getirdiğini ortaya koymaktadır.

Bu tip bir ulusal birlik, birliğin temelini oluşturur ve çok sağlam bu temel üzerindeki formasyonu sağlar.

Biz, birçokları arasından; İsviçre, Yugoslavya, Çekoslovakya, Hindistan ve Nijerya federasyonlarını, bu federasyonların birlikleri içerisindeki halkların, eşit

haklar ve kardeşçe saygı ve ulusal çıkar ilkesine uygun bir biçimde ve bu halkların serbest arzularıyla kurulmuş bulduklarını örnek olarak verebiliriz. Kuşkusuz bu tip, karşılıklı ulusal çıkar ilkesine uygun bir biçimde kurulmuş daha başka örnekler de sayabiliriz. Ancak, bizce asıl dikkate sunulması gereken nokta, serbest iradeleriyle birlikte yaşamaya karar vermiş uluslar, tek tip bir birlik biçimini, en üstün ve ilerici birer demokratik hareket olarak kabul etmiş ve düşünmüşlerdir.

Böylece, birleşik bir devlette yaşayan kardeş uluslardan her birinin, kendi ulusal haklarını kullanmak üzere oluşturulacak yasama ve yürütme organlarında temsili, sadece bu devletin birliğini uyumlu (harmonize) etmekle kalmamakta, fazladan olarak bu birliği oluşturan ulusal parçalardan herbirinin, birliğin geleceği konusunda olumlu olarak, daha da kararlılık kazanmasını sağlayacaktır.

Bu gerçeklerin ışığında diyebiliriz ki; Kürt halkının temel ve haklı isteklerinin gerçekleştirilmesi için, burada, Irak İktidarı'na önerdiğimiz plânın kabul edilmesi, Irak Halkları birliğini, bu halkların karşılıklı samimiyeti ve mutluluğu üzerine kurulacak ve aynı zamanda Irak birliğinin ana esprisini meydana getiren, Arap ve Kürt kardeşliğinin de kesin bir doğrulamasını anlatır.

Biz, bu anda iktidarda bulunan Irak yetkililerinin ağızlarından düşürmedikleri sloganları, yani, halkların kendi kaderlerini kendilerinin serbestçe tayin hakkı (oto-determination), ve de Arap - Kürt kardeşliği gibi ideolojik prensiplerini uygulayacaklarını ve ancak bu hakkın tekrarı olan plânımızı kabul edeceklerini umarız.

2. BÖLÜM.

I — Irak Cumhuriyeti, eşit haklara sahip iki başlıca ulustan, yani, Arap'larla, Kürt'lerden oluşan bir birleşik devlet olmalıdır.

II — Irak Anayasası; Cumhuriyetin Yüksek Yasama Organına, Cumhurbaşkanlığı'na ve iktidarın kurulmasına ilişkin kayıtlama ve ayrıntıları açıkca kapsamak zorundadır.

Aynı zamanda Anayasa, Kürdistan'daki Kürt Halkı'nın ulusal haklarını kullanabilmelerine olanak verecek olan yasama, yürütme ve yargı organizasyonlarının kuruluş biçimini gösteren maddeleri de kapsamaktadır.

III — Aşağıdaki maddeler Merkezi İktidar'ın yetkisi içindedir:

- 1 — Devlet başkanlığı,
- 2 — Dış - ilişkileri kapsayan;
 - a) Diplomatik, konsolosluk ve ticari temsilcilikler,
 - b) Uluslararası antlaşmalar ve anlaşmalar,
 - c) Birleşmiş Milletler
- 3 — Savaş ilanı ve barış kararı,
- 4 — Para ve emisyon (piyasaya para çıkarma),
- 5 — Petrol işleri,
- 6 — Gümrükler,
- 7 — Limanlar ve uluslararası hava alanları,
- 8 — P.T.T. hizmetleri,
- 9 — Demiryolları ve başlıca karayolları,
- 10 — Vatandaşlık işlemleri,
- 11 — Ulusal bütçenin düzenlenmesi,
- 12 — Radyo ve televizyon istasyonlarının yayını,
- 13 — Atomik enerji.

IV — 1 — Kürt Halkı, kendi ulusal haklarını, Kürdistan'da oturanların serbest, gizli oy ve tek dereceli seçim yoluyla seçecekleri parlamentonun atadığı bir yürütme konseyi aracılığı ile kullanır.

2 — Ulusal iktidar, (yerel Kürt iktidarı) II. Md'ye uygun olarak, aşağıda gösterilen işlerden sorumludur:

a) Yargı, b) İçişleri, c) Eğitim ve öğretim, d) Halk sağlığı, e) Tarım, f) Tütün, g) Belediye işleri, h) Çalışma, i) Sosyal işler, j) Gelişme plânlaması ve hayvancılık, k) Özel merkezi iktidarın görevleri arasında sayılmamış diğer bütün işler.

3 — Yasama Organı, yukarıdaki belirtilen işleri, çıkardığı kanunlara uygun olarak yürütecektir. Yasama Organı, (Parlamento) aynı zamanda yürütme konseyinin (yerel iktidar) başkanını da seçecek ve gerek yürütme konseyi başkanına, gerekse yürütme konseyi üyelerine, güvensizlik açıklamak hakkı saklı tutulacaktır.

4 — Yürütme konseyi, iktidarını, yukarıdaki 2. md'ye göre kurulmuş bulunan ulusal organizasyonlar aracılığı ile, yasama organı ya da Kürdistan ile ilgili olarak merkezi iktidarın yayınladığı kanun ve kararnamelere uygun olarak yürütecektir. Yürütme konseyi, aynı zamanda, Kürdistan'ın memurlarını, yönetim organizasyonları ve öbür hizmetlerini saptama ve düzenleme hakkına sahip olacaktır.

V — Kürdistan'ın Ulusal organizasyonlarının finansmanı şu yerlerden sağlanacaktır :

1 — Kürdistan'da toplanan vergi, harç ve yöresel kaynaklardan,

2 — Irak genel nüfusunun sayısına oranla, Kürdistan'ın nüfus sayısı oranında, Kürdistan'ın payı şu yerlerden;

a) Petrol gelirlerinden,

- b) Gümrüklerden,
- c) Hava alanlarından,
- d) Limanlardan,
- e) Kambiyo ve ulusal bankalardan,
- f) Demiryollarından,
- g) P.T.T. hizmetlerinden,

aşağıdaki yerler için yapılmış harcamalar çıkarıldıktan sonra;

- a) Başkanlık,
- b) Savunma,
- c) Dışişleri,
- d) Uzmanlıklar,
- e) Petrol bakanlığının, PTT ve Liman hizmetlerinin giderleri, Irak'ın genel nüfus sayısına oranla ve demiryollarıyla karayollarının Kürdistan bölgesindeki uzunluklarının, Irak'ın tamamına olan oranı ölçüsünde,

3 — Merkezi iktidarın aldığı dış yardımlarla borçlanmalardan, Kürdistan'ın payı yine aynı biçimde nüfus oranında,

4 — İç borçlanmalar, askeri olmayan borçlanmalar ya da yalnızca Kürdistan'a ayrılan yardımlar,

5 — Tütün, hayvancılık ve ormanlara ait ithalattan,

6 — Irak'ta oluşturulacak kuruluşlar, projeler ve kamu hizmetleriyle ilgili yönetim kurumları giderleri, Kürdistan ve Güney Irak arasında, nüfus oranları ölçüsünde dağıtılır ve yine ayrılacak yatırımlar da bu temel üzerinden saptanır.

VI — Irak Kürdistan'ı; Süleymaniye, Kerkük, Erbil illeriyle, bu illerin sınırları içersinde bulunan ve yine nahiye ve köylerin bütününden; Musul ve Diyalâ illerinin ise, Kürt halkının yine çoğunlukta bulunduğu kaza, nahiye ve köylerden meydana gelir. İlgili

yerlerde yapılacak plebisit ile, buralardaki halkın nüfus çoğunluğunun arzusuna uygun tarafa bağlanır.

VII — Irak Cumhurbaşkanı yardımcısı Kürt olacak ve Cumhurbaşkanı'nın seçildiği yöntemle, Kürt Halkı tarafından seçilecektir.

VIII — Anayasa, Kürdistan bölgesinde, kültürel, sosyal, ekonomik yönetime ait tüm ulusal hakları ve bunlara ilişkin «yerel otonomi» güvence altına almak zorundadır. Aynı biçimde; Türkmen, Asuri ve Ermeni gibi toplumların etnik - dini azınlık hakları ile, Arap ve Kürt'lere bütünüyle eşit düzeydeki vatandaşlık hak ve görevlerine de, anayasal olarak güvence verilmelidir. Azınlıkların kendi nüfusları oranında, gerek yasama ve gerekse yürütme organlarında temsil edilmesi de Anayasa'da yer alması gereken haklar arasında olmalıdır.

3. BÖLÜM.

Genel Kayıtlar :

1 — Kürt Halkı, genel Irak nüfusuna oranla, bir milletvekili kontenjanı ile Merkezi Parlamentoda temsil edilecektir.

2 — Aynı nüfus oranına uygun bir sayı ile, Kürt Halkı'nı temsil eden bakanlar, Merkezi İktidar'da yerlerini alacaklardır.

3 — Merkezi İktidar bakanlıklarının herbirindeki memurların sayıları da aynı orana göre olacaktır.

a) Bağdat Üniversitesi'ne ve bütün yüksek enstitülere, Kürt nüfus sayısının Irak genel nüfusuna oranlamasıyla Kürt öğrenci alınacaktır.

b) İktidar her yıl, kendi ya da yabancı kaynakların ayırdığı burslarla, yalnız bu iş için verilen dış yar-

dımlardan, nüfus sayısı oranında Kürdistan'dan dışarıya öğrenci gönderecektir.

4 — Genelkurmay Başkanı'nın yardımcısı Kürt olacaktır.

5 — Irak Ordusu şimdiki adını koruyacaktır. Bu ismin değişmesi halinde, Kürt'lerden kurulmuş askeri birlik; Kürdistan Silahlı Kuvveti adını alacaktır.

6 — Kürdistan'ın genç erkekleri, Kürt'lerden kurulu askeri birlikte askerliklerini yapacaklardır. «Ulusal nedenler» dolayısıyla görevlerinden uzaklaştırılmış bulunan tüm subay ve assubaylar görevlerinin başına yeniden döneceklerdir.

7 — Askeri okullara, polis kollarına, harp akademileri'ne, pilot kursları'na ve diğer tüm askeri kuruluşlara; Kürdistan nüfusunun genel Irak nüfusuna oranında öğrenci alınacaktır.

8 — Merkezi İktidar, Irak iktidarına karşı herhangi bir dış saldırı, ya da gerçek bir dış tehlike söz konusu olduğu zaman, Kürdistan'a tamamlayıcı askeri kuvvet gönderebilir. Diğer durumlarda Kürdistan Yasama Meclisi ve Yürütme Konseyi ile anlaşmaya varmak zorundadır.

9 — Kürdistan içinde, Merkezi Ordu'nun karışmasını gerektirebilecek herhangi bir olağanüstü durum olursa; Merkezi Ordu'nun gönderilmesinden önce ya Kürdistan Yasama Meclisi'nin onayı alınmalı ya da Kürdistan Yürütme Konseyi böyle bir öneride bulunmalıdır.

10 — Gerekçesi ne olursa olsun, Merkezi Yasama Organ, Kürt Ulusal ve Demokratik haklarının serbestçe kullanılmasını kısıtlayan, sınırlayan ya da ortadan kaldıran herhangi bir kanun ya da kararname çıkaramaz.

11 — Kürdistan'da sıkıyönetimi, savaşı ya da gerçek ve ciddi bir dış tehlikenin varlığını ilan edebilmek için, Kürdistan Yasama Meclisi'nin onayı şarttır.

12 — Kürdistan'da geçici bir Yürütme Konseyi kurulmalı ve Merkezi İktidar'da bulunan Kürt bakanlarından en az biri de bu konseyde görev almalıdır. Yasama Meclisi seçimleri, bu geçici Yürütme Konseyi'nin kurulmasından başlayarak, geçecek en geç 4 ay içerisinde yapılmak zorundadır. Yasama Meclisi'nin toplanmasıyla, Geçici Yürütme Konseyi'nin görevi sona erer.

13 — Merkezi İktidarın baskı kuvvetleri tarafından, iç savaş süresi içerisinde, Kürdistan'da meydana getirilmiş zarar ve ziyan, tam adalet ölçüleri içerisinde ve en seri araçlarla giderilmeli, 4 ay'ı aşmayan bir zaman içerisinde gerçekleşmelidir.

14 — Irak ulusal uyruğunun Arap ulusal uyruğuna dönüşmesi halinde, doğum kayıtları, nüfus hüviyet cüzdanları, pasaport gibi dökümanlar, eğer bunları taşıyan vatandaş, Kürdistan'da oturuyorsa, «KÜRDİSTANLI» ya da oturmadığı halde Kürt orijinli ise, «KÜRT» özel kaydını taşımak zorundadır.

15 — Eğer Irak Bayrağı ya da Irak Devletinin amblemi değişecek olursa, bunların herbirinde Kürtleri temsil edecek birer sembol bulunmalıdır.»

ARAP DIRİLİŞİ SOSYALİST PARTİSİ ANAYASASI

Temel İlkeler

İlk İlke : Arap ulusunun birliği ve özgürlüğü.

Araplar, tek bir devlet halinde yaşama doğal hakkına ve tüm gizil güçlerini değerlendirme özgürlüğüne sahip tek bir ulustur.

Bu amaçlar için Arap Diriliş Sosyalist Partisi şunları ilan eder:

1. Arap anavatanı bölünmez bir politik-ekonomik bütündür. Herhangi bir Arap bölgesinin kendi yaşama koşullarını diğerlerinden bağımsız bir biçimde yükseltebilmesi imkânsızdır.

2. Arap ulusu kültürel bir bütündür. Üyeleri arasındaki tüm ayrılıklar, Arap bilincinin uyanması sonucunda ortadan kalkacak olan suni rastlantılardır.

3. Arap anavatanı Araplara aittir. Buranın kaynaklarını ve zenginliklerini kullanmak, ve gizil güçlerini kontrol etmek hakkı yalnızca onlara aittir.

İkinci İlke : Arap ulusunun özel karakteri.

Arap ulusu, tekrarlanan uyanışlarında ortaya çıkan özel yeteneği ile; hayatiyeti ve yaratıcılık zenginliği, reform ve yeniden diriliş eğilimi ile ayırd edilir. Onun dirilişi, her zaman bireysel özgürlüğün gelişmesine ve bireysel özgürlük ile ulusal çıkarlar arasındaki uyumun artmasına bağlı olmuştur.

Bundan ötürü, Arap Dirilişi Sosyalist Partisi şunları ilan eder:

1. Konuşma, birlik kurma, inanç ve bilim özgürlükleri kutsaldır, ve hiçbir hükümet tarafından hiçbir şekilde sınırlandırılmaz.

2. Ulusun üyelerinin değeri —onlara gerekli olanak sağlandıktan sonra— yalnızca Arap ulusu ve onun serpilip gelişmesi doğrultusunda harcadıkları çabalar ile ölçülür.

Üçüncü ilke: Arap ulusunun misyonu.

Arap ulusu, tarih boyunca, insan varlığının yeniden biçimlenmesi, insanlığın gelişimi ve uluslar arasında uyum ve işbirliği kurulmasına yönelik tam bir yeniden doğuş şeklinde beliren ebedi bir misyon ile karakterize olur.

Bundan ötürü, Arap Dirilişi Sosyalist Partisi şunları ilan eder:

1. Sömürgecilik ve buna bağlı olan herşey, Arapların mümkün olan bütün araçlarla karşı koyacağı bir kötülüktür. Özgürlük isteyen halklara yardım etmek için, ellerinden geldiği oranda, sürekli ve güçlü çabalar harcaacaklardır.

2. Tüm insanlık ortak mutlulukları açısından birbirlerine karşı sorumludurlar ve bunun korunması ve medeniyet açısından da ortak bir sorumluluk altındadırlar. Araplar dünya medeniyetinden yararlanırlar ve karşılığında ona katkıda bulunurlar. Araplar diğer uluslara kardeşçe ellerini uzatacaklar ve adaletin egemenliğinin kurulması ve tüm halklar için barışın, mutluluğun ve ahlaki ve ruhsal yükselişin sağlanması için onlarla işbirliği yapacaklardır.

Genel Görüşler

Madde 1. Parti evrensel bir Arap partisidir, tüm diğer Arap bölgelerinde kolları kurulacaktır. Daha yüksek Arap çıkarları söz konusu olmadığı sürece bölgesel bir politika izlemeyecektir.

Madde 2. Partinin genel merkezi Şam'dadır, ama ulusal çıkarlar gerektirirse başka herhangi bir Arap ülkesine nakledilebilir.

Madde 3. Milliyetçiliğin sürekli bir varlığı olduğunu ve bireyi ulusuna bağlayan değerle milliyetçilik hissinin, yaratıcı güçle dolu, fedakârlığı teşvik eden, sorumluluk duygusu uyandıran ve bireysel kişiliği amaçlı, etkili ve muzaffer bir şekilde yönlendiren kutsal bir duygu olduğunu kabul eden, Arap Dirilişi Sosyalist Partisi milliyetçidir.

Partinin öne sürdüğü milliyetçi düşünce, Arap halkının özgür ve birleşik olma, Arap halkına tarihte Arap karakterini gerçekleştirme olanağının verilmesi; ve insanlığın iyiliğe ve mutluluğa doğru kesin bir biçimde ilerlemesini gerçekleştirecek her konuda diğer uluslarla işbirliği yapma arzusudur.

Madde 4. Gerçek Arap milliyetçiliğinden zorunlu olarak türeyen sosyalizmin Arap halkına kendi gizil güçlerini değerlendirme olanağını sağlayacak tek sistem olduğuna inanan Arap Dirilişi Sosyalist partisi sosyalisttir. Sosyalizm, Arap dehasını bütün yönleriyle ortaya koyacaktır. Sosyalizm, ulusun maddi ve manevi gelişimini ve üyeleri arasındaki yakın kardeşliği güvence altına alacaktır.

Madde 5. Egemenliğin halka ait olduğuna, bütün

hükümetlerin ve liderliklerin kaynağının halk olduğuna ve devletin değerinin kitlelerin arzusundan kaynaklandığına, onun kutsallığının onların hükümeti seçme özgürlükleri ile orantılı olduğuna inanan Arap Dirilişi Sosyalist Partisi halkçıdır. Bundan ötürü parti, misyonunu yerine getirmek için halka dayanır, kendisini halka sıkıca bağlamayı ve halkın kişiliğini ve ulusal hayatın kişisel kesimindeki haklarını yükseltmek amacıyla onun entellektüel, moral, ekonomik ve sağlık düzeylerini yükseltmeyi hedefler.

Madde 6. Arap milliyetçiliğinin uyandırılması ve sosyalizmin kurulması temel hedeflerine devrim ve mücadele olmaksızın ulaşamayacağına inanan Arap Dirilişi Sosyalist Partisi devrimcidir. Parti, tedrici dönüşümlere bel bağlamanın ve yüzeysel (çünkü) kısmi ıslahatlar ile yetinmenin (çekingenlik yaratacağı ve fırsatların kaybına yol açacağı için), bu hedeflere ulaşma çabasını yenilgiye uğratacağına inanır. Bu yüzden parti: (a) Arap anayurdunun mutlak özgürlüğü için yabancı sömürgeciliğe karşı mücadele etmeye; (b) Arapların tek bir bağımsız devlet içinde birleşmelerini sağlamak için mücadele etmeye; (c) hayatın tüm entellektüel, ekonomik, sosyal ve politik yönlerini etkileyen mevcut kötülöklere karşı mücadele etmeye karlıdır.

Madde 7. Arap ulusunun anayurdu, Arap halkının üzerinde yaşadığı, ve Toros Dağları, Zagros dağları, Basra Körfezi, Arap Denizi, Etiyopya dağları, Sahra Çölü, Atlas bölgesi ve Akdeniz arasında kalan dünya parçasıdır.

Madde 8. Halkın ve devletin, yayınlanmasına ve öğrenilmesini müsaade edilen resmi dili Arapçadır.

Madde 9. Arap devletinin hedefleri, Arap halkının

özgürlüğü ve birleştirilmesi için 1916 yılında başlatılmış olan Arap isyanının hedefleridir.

Madde 10. Arapça konuşan, Arap anayurdunda oturan veya burada oturmayı amaçlayan ve Arap halkı ile olan bağlarına inanan herkes Araptır.

Madde 11. Araplara karşı olan başka ırktan bir grup yararına çalışan veya ilişki kuran, veya sömürgecilik amaçları ile Arap anayurdunda göç eden herhangi bir kimse Arap anayurdundan atılır.

Madde 12. Arap kadınları da tüm yurttaşlık haklarına sahiptirler. Parti, bu haklara layik olabilmeleri için kadınların durumlarını yükseltmeyi amaçlar.

Madde 13. Yurttaşların, insanlık faaliyetinin tüm alanlarında yeteneklerini gerçek şekliyle ve tam anlamıyla gösterebilmesi için, eğitsel ve iktisadi olanakların eşitlendirilmesi ile gerçek bir başlangıç yapılmalıdır.

PROGRAM

Partinin İç Politikası

Madde 14. Arap devletinde hükümet sistemi, temsili ve anayasal olacaktır. Yürütme organı, halkın doğrudan seçeceği yasama organına karşı sorumlu olacaktır.

Madde 15. Arap devletindeki tek (toplumsal) bağ ulusal bağ olacaktır. Bu, yurttaşlar arasındaki uyumu ve bunların tek bir ulusal potada kaynaşmasını sağla-

yacaktır. Bütün diğer mezhep, grup, kabile, tekke, veya bölgesel bağlılıklara karşı m¼cadele edilecektir.

Madde 16. Arap devletinde yönetim sistemi adem-i merkeziyetçi olacaktır.

Madde 17. Parti, halkçılık ruhunun canlı kalmasına ve bunun bireyin hayatında yaşıyan bir gerçek olmasına çalışacaktır. Parti, devlet için, t¼m Arap yurttaşlarının kanun n¼nde mutlak anlamda eşit olmalarını sağlayacak; onlara kendilerini ifade etme ve temsilcilerini hukuki se¼imlerle se¼me zg¼rl¼ę¼n¼ sağlayacak; ve onlara kanun sınırları i¼inde zg¼r bir hayat sağlayacak bir anayasa yapmaya çalışacaktır.

Madde 18. Arap devleti için tam bir zg¼rl¼k i¼inde, çağdaş dönemin anlayışı ile uyum i¼inde olan ve Arap ulusunun ge¼miřteki deneylerine dayalı tek bir kanun çıkarılacaktır.

Madde 19. Yargı organı t¼m diğer organların karşısında korunacak ve onlardan bağımsız olacak ve tam bir dokunulmazlığa sahip olacaktır.

Madde 20. Arap anayurdunda yaşıyıp da kendisinin Arap yurdu ile tamamen özdeşleştiren ve t¼m diğer ırklardan ayıran her yurttaş b¼t¼n yurttaşlık haklarına sahip olacaktır.

Madde 21. Arap anayurdunda askeri hizmet zorunlu olacaktır.

Partinin Dış Politikası

Madde 22. Arap devletinin dış politikası Arap ulusal çıkarlarından ve ebedi Arap misyonundan esinlenecek ve d¼nyadaki uyumu, zg¼rl¼ę¼, inancı ve

haklılığı ve onun sürekli ilerlemesini arttırmak amacı ile diğer uluslarla işbirliği yapmaya amaçlıyacaktır.

Madde 23. Araplar sömürgeciliği ve işgalleri ve ülkelerindeki tüm yabancı politik ve ekonomik etkileri yok etmek için bütün güçleriyle mücadele edeceklerdir.

Madde 24. Tek otorite kaynağı Arap halkı haline geldiğinde, mevcut hükümetler tarafından yapılmış olan ve Arapların mutlak hükümranlığı ile çelişen tüm ticaret anlaşmaları ve mukaveleleri feshedilecektir.

Madde 25. Arap dış politikası, Arapların özgürlük içinde yaşama ve tüm diğer ulusları da aynı şekilde özgürlük içinde yaşıyor olarak görmek arzusundan esinlenir.

Partinin Ekonomik Politikası

Madde 26. Anayurdun ekonomik zenginliğinin ulusun malı olduğuna inanan Arap Dirilişi Sosyalist Partisi sosyalisttir.

Madde 27. Arap anayurdundaki taşınamaz (toprak) mülkiyetinin dağılımı adil değildir, bu yüzden bu dağılım yeniden gözden geçirilecek ve (bu tür mülkiyet) yurttaşlar arasında adil bir biçimde yeniden dağıtılacaktır.

Madde 28. Bütün yurttaşların, insan olarak aynı yetenekte olduğu kabul edilecektir; bu yüzden parti, başkalarının emeğinin sömürülmesini önleyecektir.

Madde 29. Kamu hizmetleri, dev tabii kaynaklar üzerine kurulmuş yatırımlar, büyük çaplı sanayiler ve ulaşım araçları ulusun malıdır ve doğrudan doğruya

devlet tarafından yönetilir. Tüm (ilgili) yabancı şirketler ve anlaşmalar feshedilecektir.

Madde 30. Tarımsal mülkiyet, (şimdi olduğu gibi) devlet yetkililerinin başkalarının emeklerini sömürmeleri ile değil fakat mülk sahibinin toprağını işleyebilme kapasitesi uyarınca ve genel iktisadi plan çerçevesi içinde sınırlandırılacaktır.

Madde 31. Küçük sanayilerin mülkiyeti, devletin diğer yurttaşlarının ulaşmış olduğu iktisadi düzey uyarınca belirlenecektir.

Madde 32. İşçiler (çalışmakta oldukları) fabrika yönetimine katılacaklardır ve ücretleri devlet tarafından bir oran içinde, ve yine devlet tarafından, emeklerinin değerine göre belirlenecektir.

Madde 23. Emlakın veya binaların mülkiyeti bütün yurttaşlar için serbest olacaktır, ancak bunlar kiraya verilmeyecek ve başkalarının zararına bir şekilde kullanılmayacaktır; bundan öte, hükümet tüm yurttaşlara asgari bir mülk sağlayacaktır.

Madde 34. Mülkiyet ve miras hakları, ulusal çıkarlar sınırı içinde, himaye altındaki ulusal haklardır.

Madde 35. Yurttaşlar arasında faizle borç verme yasaklanacaktır, ve ulusal üretim ile garantilenmiş para basan ve gerekli tarımsal ve sanayi yatırımlarına kredi sağlayan tek bir banka kurulacaktır.

Madde 36. Devlet, üretici ve tüketici arasındaki sömürüyü ortadan kaldırmak ve her ikisini de korumak için, ulusal üretimi yabancı üretimin rekabetinden korumak için ve ihracat ve ithalat arasında denge sağlamak için, iç ve dış ticareti denetleyecektir.

Madde 37. Arap anayurdunun sanayileşmesi, ulusal üretimin arttırılması, ulusal ekonomiye yeni (iktisadi) alanlar sağlanması ve ekonominin tüm alanlarda kapasitesi uyarınca yönetilebilmesi ve istenilen önceliklerin sağlanması amacıyla, deneylerin ışığında ve ekonomik teori temeli üzerine kurulu bir plan yapılacaktır.

Partinin Toplumsal Politikası

Madde 38. Aile, çocuklar ve evlilik :

a) Aile ulusun temel birimidir; onun korunması, geliştirilmesi ve saadetinin sağlanması, devletin üzerine düşen sorumluluklardır.

(b) Çocuklardan ilk önce aileleri ve sonra da devlet sorumludur. Çocuk sayısının yükseltilmesi ve onların sağlık ve eğitimlerinin güvence altına alınması her ikisinin de görevidir.

c) Evlilik ulus için gereklidir; bunun teşviki, kolaylaştırılması ve düzenlenmesi devletin görevidir.

Madde 39. Kamu Sağlığı: Devlet kendi bütçesi ile, yurttaşların ihtiyaçlarını en yüksek standartlarda karşılamak ve onlara titiz tıbbi bakım sağlamak amacıyla hastaneler, klinikler ve dispanserler kuracaktır.

Madde 40. Emek :

(a) Çalışabilecek durumda olan herkesin çalışması gereklidir ve devlet bütün yurttaşların hem zihinsel ve hem de fiziki istihdamlarını güvence altına alacaktır.

(b) Emegın ürünü onu üretene asgari bir yaşama düzeyi sağlamalıdır.

c) Devlet çalışmayan kişilerin geçimini toplam ulusal üründen karşılar.

(d) İşçinin çalışma saatlerini sınırlayacak, ona haftalık ve yıllık ücretli izin kullanma hakkı sağlayacak, haklarını koruyacak, yaşlılık ödeneği sağlayacak ve çalışma sırasında ortaya çıkan kısmi veya gerçek işsizliği önleyecek adil bir iş kanunu çıkarılacaktır.

(e) İşçiler ve köylüler için bağımsız sendikalar örgütlenecektir. Bu sendikaların işçilerin haklarını koruyan, onların hayat standartlarını yükselten, ihtiyaçlarını gözeten, fırsatlarını arttıran, aralarında karşılıklı bir sorumluluk havası yaratan ve onları yüksek düzeylerde temsil edecek olan yararlı kuruluşlar haline gelmeleri teşvik edilecektir.

(f) Özel olarak çalışma hayatıyla ilgilenecek olan bir teşkilat kurulacaktır; burada devlet ile işçi ve köylü sendikaları temsil edilecek ve sendikalar, idare ve devlet temsilcileri arasında çıkan uyuşmazlıklar üzerinde kararlar alınacaktır.

Madde 41. Kamu kültürü :

(a) Parti Arap anayurdu için milliyetçi, Arap, bağımsız, ilerici, kapsamlı, köklü, ve amaçlarında insani olan genel bir kültür yaratmaya ve bunun halkın tüm kesimlerine egemen olmasını sağlamaya çalışacaktır.

b) Devlet, konuşma, yayın, birleşme, eleştirme ve Arap ulusunun daha yüksek çıkarı sınırları içinde baskı yapma özgürlüklerini korumakla yükümlü olacaktır; ve devlet, bu özgürlükleri güvence altına alacak olan tüm kurumların varlığından sorumlu olacaktır.

(c) Zihinsel emek en kutsal emek türlerinden biridir, ve aydınların ve ulemanın korunması ve teşvik edilmesi devletin görevi olacaktır.

(d) Arap milliyetçiliği ideolojisinin sınırları çerçevesinde, dernekler, birlikler, partiler, halk örgütleri ve seyahat kuruluşları kurma ve sinema, radyo ve televizyon araçlarından yararlanma ve ulusal kültürü yaygınlaştıracak ve halkın bilgisini arttıracak tüm modern araçları kullanma özgürlüğü olacaktır.

Madde 42. Toplumsal şartları çürümeye götürecek sınıfsal tezahürler ve ayrılıklar yok edilecektir. Bu amaç için parti, bütün bu tezahürler ve ayrılıklar sona erene kadar, ezilen emekçi sınıfların insanlık onurları sağlanana kadar, ve zeka ve el yeteneksizliğinin dışında hiçbir yurttaş arasında ayrılığın bulunmadığı adil bir toplumsal düzen içinde yaşamaları sağlanana kadar, ezilen emekçi sınıfların safları içinde mücadele verecektir.

Madde 43. Göçebelik: Göçebelik, ulusal üretkenliği düşüren, ulusun büyümesini ve ilerlemesini engelleyen ilkel bir toplumsal durumdur.

Parti Bedevileri yerleştirmeye ve onlara toprak sağlamaya çalışacaktır; ve parti kabile sistemini lağvetmeye ve burada da devletin kanunlarını geçerli kılmaya çalışacaktır.

Partinin Eğitim ve Öğrenim Politikası

Partinin eğitim politikası, ulusunun birliğine ve onun misyonunun sürekliliğine inanan, her türlü batıl inanç ve gerici otorite zincirlerinden bağımsız olarak bilimsel düşüncüyü kılavuz edinecek olan, gerçek, evrensel bir Arap devrimi ve insanlığın ilerlemesi için çalışan, bu uğurda iyimserlikle ve yurttaşları ile karşılıklı sorumluluk duygusu ile dolu olan yeni bir Arap nesli yetiştirmeyi amaçlayacaktır.

Bu amaçlar için parti şunları ilan eder:

Madde 44. Arap ulusuna şanlı tarihi ile olan bağlarını hatırlatmak ve onu daha da şanlı ve örnek bir geleceğe doğru yöneltmek amacıyla, her zihinsel, ekonomik, politik, kültürel ve sanatsal ürün Arap milliyetçiliği ile damgalanacaktır.

Madde 45. Eğitim yalnızca hükümetin görevidir; bu yüzden bütün özel veya yabancı eğitim kurumları lağvedilecektir,

Madde 46. Her düzeydeki eğitim bütün yurttaşlar için ücretsiz, ve ilk ve orta öğrenim kademeleri zorunlu olacaktır.

Madde 47. Yüksek öğrenim okulları en modern anlamda kurulacak ve buralarda eğitim serbest olacaktır.

Madde 49. Yüksek okulların dışındaki tüm okullarda öğretmenler yalnızca Arap ulusundan olacaktır.

ABD — IRAK TİCARETİNDE DRAMATİK DEĞİŞME

4 Ağustos 1975, Business Week

Irak, Petrol parasını o denli hızlı harcamakta ki daha da fazla borç alabilmek için uluslararası finans pazarına koşması gerekecektir.

Tüm bu harcamaların sonucu olarak Irak, Arap dünyasında ABD mallarının başlıca alıcısı olmuştur. Bu yıl Irak'ın ABD'nden ithalatının **400 milyon doları** bulması beklenmektedir. Bu rakam, 1973'e göre 8 misli fazladır. Bu yükseliş yalnızca Irak'ın yeni petrol zenginliğini değil, aynı zamanda Bağdat rejiminin ABD'ye olan düşmanlığının da tersine dönüşünü yansıtmaktadır.

İki yıl öncesine kadar iktidardaki militan Sosyalist Baas (rönesans) partisi, emperyalist bir düşman saydığı ABD ile olan ticarete sıkı bir sınır koymuştur. O zamandan beri ise vurguyu ideolojiden ekonomik gelişmeye çevirdi ve Irak yaşama standardını yükseltmek için hem ABD teçhizat ve teknolojisine hem de besin ve diğer tüketim mallarına bel bağlamaya başladı.

Bir ABD şirketi, başka bir kanada şirketiyle birlikte Kuzey Iraktan Türkiye'ye 102 cm. çaplı 340 Km. uzunluğunda petrol boru hattı döşüyor. General Motor, ortadoğu'daki dağıtıcıları aracılığı ile Chevrolet marka askeri arabalardan (cip...) **(air Condition'lu (!))** verdi ve yakında sınır müfrezeleri-

nin kullanması için 3000 chevrolet pikap verecek... Boeing şirketi 152 ABD ailesini Irak'a yerleştirmeyi düşünüyor. Bu, bir iki yıl öncesinde düşünülemeyecek bir işti...

Üç ABD aliminyum devi —Reynolds, Kaiser ve Alcoa— Basra yakınında 340 milyon dolarlık bir izabe tesisi için teklif vermekteler. Bir başka ABD şirketi Basra yakınında, kıyı açığında bir petrol yükleme istasyonu kuruyor (125 milyon dolar). **Bechtel** şirketi (san Fransisco), Bağdat'da sürekli bir büro kurmak üzere. Sheraton, Bağdat ve Basra'da iki yerli otel'in idareciliğini üstlendi. Bu gibi projeleri finanse etmek için ABD bankası 500 milyon dolarlık orta vadeli bir uluslararası krediye katılıyorlar.

ABD ticaretindeki dönüm noktası 1973 de, Başbakan yardımcısı ve Parti lideri, Irak'ın güçlü adamı Saddam Hüseyin Takriti önderliğindeki Bağdat rejiminin; İngiliz, Fransız, ve ABD petrol şirketlerinin ortak atılımı olan Irak Petrol şirketinin sahalarının millileştirilmesi konusundaki anlaşmazlığı çözmesiyle başladı. Irak, Kerkük Petrol sahalarını almasına karşılık Kuzey Irakta, Irak petrol şirketinin bir bağlı şirketi olan Basra Petrol Şirketince işletilmek üzere sahalar bıraktı. Sonra, 1973 Arap-israil savaşı sırasında, Irak Basra petrol şirketindeki Exxon ve Mobil Oil Şirketlerinin paylarına el koydu. Yine de, Kerkük probleminin halli, Batı ile süregelmekte olan uzun sürtüşme kaynağını ortadan kaldırdı. Boeing ilk olarak jet uçaklarına sipariş aldı.

Böylece yolun açılması, Irak'ın Sovyet Bloğuna olan teçhizat ve teknoloji bağımlılığını azaltmasına yol açtı. Çoğu ABD'nde eğitilmiş olan Iraklı mühendis ve teknokratlar Sovyet Bloğu ürünlerinin kötü kalitesi, eskimiş teknolojisi ve ağır ikmalinden gide-

rek hoşnutsuz kalmaktadırlar. Örneğin, Çekler, üç yılda tamamlanması gereken bir rafineriyi altı yılda tamamlamışlar. «1930'ların sonu için güzel bir rafineri» diyor batılı bir petrolcü...

Houston'daki bir şirket büyük bir likid doğal gaz fabrikası için fizibilite etüdü yapıyor Irakta. Bir başka ABD şirketi 9 milyon dolarlık bir şişe fabrikası kuruyor —bu fabrika Bağdatlı içki imalatçısına göre, dünyanın en kötü şişesini yapmakta olan bir Rus yapısı fabrikanın yerini alacak...

Yine de ABD şirketleri sert bir rekabetle karşı karşıya. Avrupalı ve Japon rakipleri daha hızlı davranmışlar ve çok daha iyi iş yapıyorlar. Bu yıl Daimler-Benz (Alman) 400 milyon dolar tutan 10.000 kamyon satacak.

Boeing, Bağdat uçak işini ele alıyor.

Irak'ın (önce teknoloji sonra siyaset) yaklaşımı, örneğini, Boeing'ten 2900 milyon dolar tutan 6 jet uçağı almasında buluyor. Bu satış, Boeig'in şimdiki ticari uçak satışı alanında Orta-Doğu'ya yaptığı en büyük satış olmuştur.

Bu yılın Martında Boeing Irak'a 2,747-F 3, 727 - 200 ve bir 737 uçağı satmak konusunda anlaştı.

Boeing bunların yanı sıra Iraklı havacıları eğitmek hususunda da anlaşmalar yapmıştır.

Ancak Irak, dışarı giden öğrencilerin yabancılarla evlenmesini yasaklamış bulunuyor ve geri dönmeyen öğrencilerin ailelerinin buna karşılık 25.000 dolar ceza ödemesini öngörmüştür.

- 1 — Leon Troçki : HAYATIM
- 2 — V.I. Lenin : MARX ve ENGELS
- 3 — Karl Marx : FRANSADA İÇ SAVAŞ
- 4 — Karl Marx : KUGELMANN'A MEKTUPLAR
- 5 — Karl Marx : LOUIS BONAPARTE'İN ONSEKİZİNCİ BRUMAİRE'İ
- 6 — Ernest Mandel : AVRUPA AMERİKAYA KARŞI
- 7 — Ernest Mandel : MARXİST EKONOMİYE GİRİŞ
- 8 — Ernest Mandel : BARIŞ İÇİNDE BİRLİKTE YAŞAMA ve DÜNYA DEVRİMİ
- 9 — Ernest Mandel : İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ve BÜROKRASİ
- 10 — Tefvik Çavdar : MİLLİ MÜCADELENİN EKONOMİK KÖKENLERİ
- 11 — Leon Troçki : EDEBİYAT ve DEVRİM
- 12 — Ahmet El Kudsi : ARAP DÜNYASINDA MİLLİYETÇİLİK ve SINIF MÜCADELESİ
- 13 — El Munadil : IRAK KÜRT HAREKETİ ve IRAK KÖMÜNİST PARTİSİ

INSTITUT KURDE DE PARIS
ENTRÉE N° 1529

32

MUN

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

iatı : 10 Lira

TUR.